

23e
16

JOULUPUKKI

OSAKEYHTIÖ VALISTUS · HELSINKI · 1919

SEIMEN LUO.

Kaukaa menneisyyden hämäryydestä valkenee taasen meille jouluyö. Teroitamme sielumme silmää ja katsomme.

Siellä yksinäinen vaeltaja Joosef ja hänen morsiamensa, vielä niin hento neitsyt Maria, ovat juuri saaneet valmiiksi puhtokaisen vuoteen hänelle, jota odottivat. Yö hämärtyy. Ennustettu ihme on jo tosiasia. Lapsi on syntynyt, jonka nimi on Ihmeellinen, Neuvonantaja, Väkevä Jumala, Rauhan päämies.

Paimenet saavat ilmoituksen ja rientävät seimelle. Taivaan enkelit virittävät virtensä: „Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa ja maan päällä rauha ihmisten kesken, joihin Jumalalla on mielisuosio.”

On juhla. Sen sankarina on lapsukainen, jonka olennessa majailee Jumalan pyhä Poika. Taivas on laskeutunut maan päälle. Se tuli vähäisenä kuin sinapin siemen. Mutta ennustusten mukaan oli siitä kasvava suuri puu, niin että taivaan linnut saattavat tehdä pesänsä sen oksille.

Seimessä lepäsi suurin lahja, minkä Jumala on ihmisille antanut. Tämä lahja oli kätkeyty halpaan asuun. Siksipä eivät ylpeät häntä tunteneet. Mutta niille, jotka lapsenmiehellä hänet ottivat vastaan, antoi hän voimaa Jumalan lapsiksi tulla. Lahja tuli lapsen muodossa. Se oli vastaan otettava lapsenmiehellä. Ja vastaan ottamisen seurauksena oli Jumalan lapseksi tuleminen.

*

Löytääkö Jumala meissä lapsenmieltä? Harvoin. Mutta ehkä eniten juuri jouluna. Eikö jouluaattona, kynttiläin tuikkiessa ja lapsuusmuistojen vierieessä sielumme silmäin ohi, herää unestaan lapsenmieli? Sydän pehmenee, mieli lämpenee, käsi on valmis ojen-

tamaan sovintoa vihamiehellekin; ja veljen, sisaren, isän ja äidin kaulaan se kietoutuu lujemmin kuin muulloin. Näemme ikäänkuin unta paremmasta itsestämme. Tomuuntu- neet Raamatutkin otetaan esille. Virsikir- jasta haetaan jouluvirsi. Niin mielellämme veisaamme silloin „Enkeli taivaan lausui näin” tahi „Koko maailma iloitkohon”. Lap- senmieli etsii silloin taivaista sydäntä, jonka eteen saa avautua; armon Jumalaa, jolta saa pahuutensa anteeksi; voimakasta kättä, johon saa heikon kätensä laskea. Sydämessä pyr- kii valtiaaksi rukoileva lapsi, joka on nuk- kunut kenties pitkiä aikoja.

On halu tehdä pyhiinvaellusretkiä seimen luo ja palvoa seimen lasta.

*

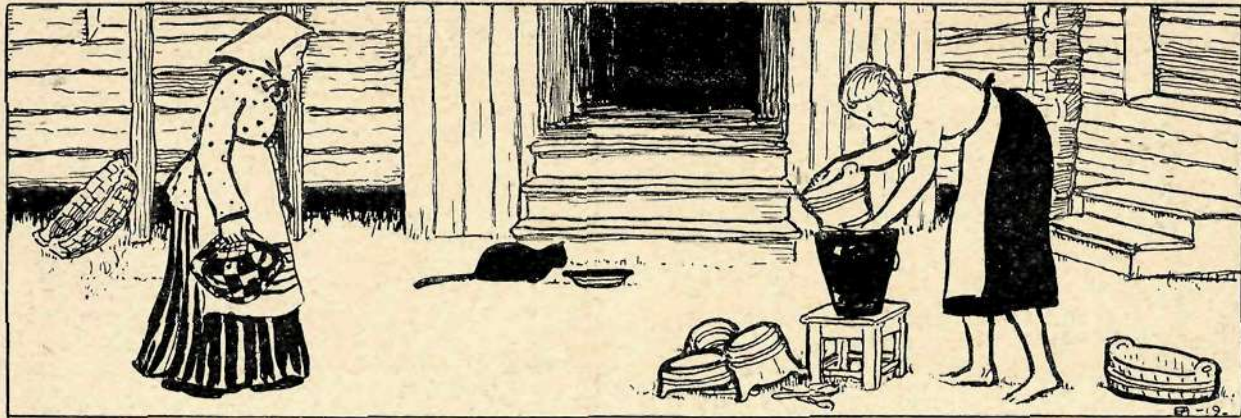
Viihdy sieluni seimen luona, kun taas on tullut pyhän yön juhla. Sillä vielä to- teutuu ikuinen lupaus, että ken Hänet vas- taanottaa, se saa voiman tulla Jumalan lap- seksi.

Ohimenevä lapsenmielisyyks muuttuu pysy- väksi tilaksi. Se on Jumalan tahto. Se on myös sielusi syvin kaipuu. Se isän ja äidin hartain toivo. Siksipä se on paras joulu- rukous.

Seimen luo, Jeesuslapsen eteen, lapsimie- lillä, sydämessä anomus: Tee minut Juma- lan lapseksi!

Tänne kutsuu tuo vuosisatojen juhla, joka yön hämäryydestä kirkashohteisena taas meitä kohti helottaa.

Kuule tätä kutsua, Suomen lapsi! Sulje silmäsi kaikelta, mi estää näkemästä seimen lasta! Sillä Hänen näkemisessään ja Hänen omistamisessaan yksin on elämä, — niin elämän yltäkyläisyys.

KÄÄPIÖIDEN LUMOISSA.

Leikkinäytelmä. Kirjoittanut *Anni Swan*.

Kuvittanut *Eva Anttila*.

HENKILÖT: Äiti. Aneli. Kaisa. Jyrki. Sikke-muori. Kääpiökuningas. Vuorenvanha, kuninkaan neuvonantaja. Ovela, kääpiö. — Kääpiöitä niin monta kuin on leikkiin osaaottajia.

I näytös.

(Pihamaa tuvan edustalla. Aneli pesee maito-hulikoita. Laulaa.)

Olen töllin tyttö vaan,
raataa orjan lailla
raskahasti raukka saan
metsässä ja mailla.
Rahaa, kultaa, helyjä
olen koito vailla.

Jospa taikasauva ois
onnentuoja mulla,
voisin heittää ryysyt pois,
prinsessaksi tulla,
helyissäni prameilla
ja korusanat kuulla.

Hohhoh sentään, kuinka raskasta työtä tämä hulikkojen peseminen on. Käsiä ihan kirvelee tuo kärkeä hiekka. Äiti on niin turhantarkka astioistaan. Niiden pitää olla puhtaat kuin vastasatanut lumi. Ikäänkuin ei vähempikin riittäisi. (Huokaa.) Ohhoh, olisimmepa niin rikkaita, että kannattaisi pitää palvelijaa, niin ei aina tarvitsisi rehkiä! (Istuu haukottellen kivelle).

Äiti (vasemmalta mytty kädessä). Noh, siinäkö sinä, tyttö, istua jollotat, vaikka astias vielä on pesemättä.

Aneli. Johan minä kolme hulikkoa pesin.

Äiti (tarkastaa hulikoita). Huonostihan sinä oletkin pessyt. Ei tämä kelpaa, lapsi rukka. Hankaa vielä lujemmin sisäpuolelta. Maito happanee näissä.

Aneli. En minä saa niitä sen puhtaammiksi. Käsivarsiani ihan nytkin jo pakottaa.

Äiti. Köyhän ei kannata ruikuttaa kaikista pikku vaivoista. — Tee työsi kunnollisesti, kyllä siinä karais-

tut. Minä vien nyt nämä langat lautamiehelle, pidä sinä poissa ollessani huolta Muurikista ja vasikasta.

Aneli. Käytkö kauppiassa, äiti?

Äiti. Enpä tiedä, ehkä ostan vähän sikuria ja suoloja ohi mennessäni.

Aneli. Rakas äiti, osta minulle helminauha. Kauppialla oli niin kauniita helmiä, kun siellä viimeksi olin. Osta samanlainen kun lautamiehen Lij-salla on.

Äiti. Hui hai, Aneli tyttö. Helminauhoja ja muita koruja ei minulla ole varaa ostaa. Kiitän onneani, kun saamme jokapäiväisen leivän. Ei, nyt pitää lähteä. Älä näytä nyreältä, lapsi kulta. (Silittää Anelin hiuksia.) ahkeruus ja siisteys on köyhän paras kaunistus. (Lähtee.)

Aneli (Pyyhkii silmiään, polkee jalkaansa). Köyhä, köyhä? Aina sitä yhtä ja samaa!

Äidin ääni. Aneli, muista syöttää porsas! Ja kitke rikkaruoho naurismaalta.

Aneli. Voi sentään! Ah, jospa olisin rikas. (Oikealle.)

(Vuorenvanha, pieni käppyräinen, pitkäpartainen, tukka ja parta lumivalkeat. Ovela, samoin pieni, molemmat harmaat kiireestä kantapäähän. Ovelalla on pieni lyhty kädessä. Kääpiöillä on mustat silmälasit.)

Ovela. Olemme aivan ihmisasunnon lähellä, suuri tietäjä. Näin pitkälle emme vielä koskaan ole uskaltaneet. Täytyypä tunnustaa, että selkäpiitäni hiukan niinkuin karmii. Minä en pidä noista suurista, lujarakenteisista olennoista.

Vuorenvanha (halveksivasti). Kurja pelkuri! Luuletko heidän mitään meille voivan? Me kääpiöt olemme mahtavimmat heitä, sillä meillä on sitä, jota nuo ylpeät, kookkaat ihmiset eniten rakastavat ja himoitsevat — kulta!

Ovela (nauraa). Niin, kultaa, sitä me kaikki rakastamme sekä ihmiset että kääpiöt.

Vuorenvanha. Vaiti, lörpöttelijä, älä hukkaa aikaamme loruilemiseen. Sinä näit tytön?

Ovela. Näin kyllä lymypaikaltani katajan juurelta. Ja kuulin myös, miten hän vaikeroy köyhyyttään.

(Jatketaan 2 lehden takana.)

KUN KANA KATOSI.

Rudolf Koivun kuvasatu.

Elipä kerran ukko ja akka. Asuivat he metsän laidassa, pienessä punaisessa mökissä. Kesäisin ja syksyisin he metsästä marjoja poimivat, talvet taas tupasessaan lepäilivät. Heidän ainoat kotieläimensä olivat kukko ja kana. Yhtä hellästi kuin ukko akkaansa hoiti kukkokin kanaansa. Parhaat palat aina kanaselleen säästi.

Metsän keskellä asuskeli ilkeä metsänpeikko. Öisin se liisuskeli ympäriinsä paha tekemässä. Eräänä yönä hiipi se latoon, jossa kukko ja kana nukkuivat ja sieppasi kanan kainaloonsa paeten metsään. Kukko nosti hirveän metelin. Se juoksi itkien ukon ja akan luo valitellen hätäänsä heille. Ukko ehdotteli, että he kukon kanssa läksisivät peikon asunnolle vaatimaan kanaa pois. Kukko mielellään suostui, ja he läksivät.

Kulkivat aikansa, tuli kanto vastaan. „Mihin matka?“ kysyi kanto.

Ukko selitti. Kanto pyysi päästä mukaan. Siihen suostuttiin ja niin he kolmisin jatkoivat matkaansa.

Kulkivat, kulkivat, tuli pajunvitsa vastaan.

„Minne matka?“ kysyi se.

Ukko tällekin selitti matkan määrän. Pajunvitsa pyrki mukaan ja pääsi myöskin.

Taas kulkivat aikansa ja tuli krapu vastaan. Tämäkin tiedusteli heidän matkansa määrää ja pyrki mukaan. Otettiin joukon jatkoksi krapukin.

Saapuivat viimein peikon mökille. Peikko ei ollut kotona, mutta kana istui korkealla leipä-orren päällä ja vapisi pelosta. Peikko oli metsässä, puiden haussa ja kana odotteli joka hetki hänen

palaavan. Pajunvitsa, joka seisoskeli kynnyksellä ja avoimesta ovesta näki ulos metsän reunaan asti, ilmoittikin yhtiäkkiä peikon lähestyvän. Silloin kaikki piiloutuivat minkä mihinkin ennätti. Ukko hyppäsi uunin päälle, kukko kanan viereen orrelle, kanto nurkkaan, krapu vesisaaviin ja pajunvitsa laskeutui kynnykselle pitkälleen.

Tulla kompuroi peikko tupaan, mutta kynnyksellä sotkeutuikin pajunvitsaan ja lankesi pitkin pituuttaan tuvan permannolle. Löi otsansa langesaansaan tuolin kulmaan ja juoksi joutuin vesisaavin luo hautelemaan kylmällä vedellä otsaansa. Mutta painaessaan päänsä saaviin tarttuikin krapu hänen nenäänsä ja nipisti ankarasti. Peikko kauhuissaan kiljasi. Samassa kanto syöksähti nurkasta ja alkoi peikkoa mukiloida minkä ennätti. Peikko kirkuen pakeni metsään, mutta ukko, kukko, kana, kanto, pajunvitsa ja krapu palasivat iloisina ukon mökille.

(Jatkoa 2 lehden takaa.)

Vuorenvanha. Hän on sopiva tarkoitukseemme. Sikke-muori on jo vanha ja huononäköinen. Me tarvitsemme uuden aarraitanvartian. Vuoren laki määrää, että vartian täytyy olla ihminen.

Ovela (viheltää pitkään). Ahaa, sitäkö varten! **Vuorenvanha.** Kun tyttö palaa, astut sinä puhuttelemaan häntä ja houkuttelet hänet kanssamme vuoreen. Lopusta minä pidän huolen —.

Ovela. Suuri tietäjä, etkö itse tahtoisit puhutella tyttöä. Minä — — — — suoraan sanoen vähän pelkään noita ihmislapsia.

Vuorenvanha. Vaiti! Luuletko minun turhaan ottaneeni sinut mukaani? Tiedän tarkoin, mihin kelpaat. Sinulla on paras järki kääpiökansasta. Kuningat vaatii sinua käyttämään sitä meidän kaikkien onneksi. Kuulen hänen askeleensa. (Nostaa käntensä uhkaavasti.) Tottele! (Poistuu vasemmalle.)

Aneli (kantaen pyttyä). Tämä on tietysti myös pestävä. (Alkaa hangata astioita uudelleen.) Minun mielestäni äiti kuitenkin olisi voinut ostaa tuon helminauhan.

Ovela (kumartaen syvään). Terve kaunis tyttö! **Aneli** (pudottaa säikähtyneenä hulikon kääpiön nähdessään). Hyi, mikä kummallinen pikku kuvatus.

Ovela. Älä peljästy, kaunis tyttö, olen eksynyt kulkija enkä sinulle pahaa aio. (Syrjään.) Kuvatus! Nuo ylpeät ihmisolennot pitävät kuvatuksina kaikkia, jotka eivät ole samanlaisia hongankolistaajia kuin he itse. (Häneen.) Kaunis tyttö. Saisinko istua tähän vähän levähtämään?

Aneli. Istu vaan, maltas, kun pyyhkäisen rahia hiukan.

Ovela. Elä vaivaannu, pyyhin itse. (Ottaa hienon silkkiliinan taskustaan ja aikoo pyyhkiä rahia.)

Aneli. Hyvänen aika, älkäähän toki, se on aivan liian hieno riepu. Tämä kyllä kelpaa. (Pyyhki esiliinallaan rahia.)

Ovela. Kiitos, saanko ehkä tarjota sinulle tämän oman riepun. (Ojentaa silkkiliinan tytölle.)

Aneli. Sehän on oikeata silkkiä, niin hieno ja korea. (Hypistelee liinaa empien.) En minä voi tätä ottaa, laskette leikkiä.

Ovela (laskee huivin Anelin hartioille). Kas, miten hyvin se soveltuu sinulle.

Aneli. Voi sentään, kun se onkin kaunis!

Ovela (ottaa taskustaan lipkaan). Katsopas näitä helyjä, mitä niistä pidät? (Ottaa lippaasta helminauhan ja sormuksen.)

Aneli (lyö kätensä yhteen). Voi, miten kaunis helminauha, paljoo kauniimpi kuin lautamiehen Liisan. Ja niin soma sormus!

Ovela. Jos ne miellyttävät sinua, pidä ne.

Aneli. Ihanko totta! (Ottaa korut, pistää sormuksen sormeensa ja helminauhan kaulaansa.)

Ovela (ojentaa hänelle peilin).

Aneli (katsellen kuvaansa). Voi, miten sievä olenkaan, miten hieno, melkein kuin prinsessa.

Ovela. Sinä olet kiltti ja viisas tyttö. Etkö tahtoisit tulla kuninkaan palvelukseen? Silloin saisit tuollaisia koruja mielin määrin.

Aneli (pelästyen). Kuninkaan! En toki, en minä lähde äidin luota minnekään.

Ovela. Sinun ei tarvitse tehdä työtä, eikä pilata pieniä, kauniita käsiäsi. Kultaa ja kalliita kiviä saat mielin määrin.

(Jyrki ja Kaisa tulevat tietä pitkin laulaen.)

Kuule metsä huminoi,
hongat, kuuset laulaa,
rastaanvirsi kirkas soi,
punamarjat hohtaa.
Joudu, riennä, tänne säa
sinisalon helmaan,
täällä huoli unhottuu,
murhe iloks muuttuu.

Ovela. Hyss! Elä virka heille mitään (Piiloutuu.)

Aneli. (Kätkee kiireesti korunsa.)

Kaisa. Päivää, Aneli! Tule mukaan metsään.

Aneli. Mitä sinne?

Kaisa. Menemme tekemään kerppoja.

Aneli. En halua tulla pilaamaan pieniä kauniita käsiäni.

Kaisa (nauraa). Jopas, koska sinä niin hienoksi olet tullut? Antakaa anteeksi, armollinen mamselli.

Jyrki. Tule pois, Aneli, äläkä turhia lörröttele. Metsässä on hurjan hauskaa ja kaunista.

Aneli. Onko siellä kauniimpaa kuin kuninkaan linnassa?

Kaisa. Kuulepas tuota! Aina sinä olet ollut ylpeä ja laiska, mutta nyt olet tullut vallan päähkähulluksi.

Jyrki. Aneli, mitä sinä oikein hassuttelet!

Kaisa. Tule pois, Jyrki, Aneli on pahalla päällä tänään. Hyvästi, prinsessa. (Jatkavat matkaa.)

Aneli. Menkööt vain, minua ei haluta juoksennella kanelivikoita ja riipiä puista oksia. Olen kyllästynyt sellaiseen työhön.

Ovela. (kömpii esille). Huh, mitä sivistymättöntä joukkoa, perin sopimatonta seuraa noin kauniille tytölle. Kuninkaan linnassa ei sinua kukaan loukkaa. Saat istua joutilaana kaiken päivää.

Aneli. Saanko? Ja saanko todella koruja ja helmiä niin paljon kuin tahdon?

Ovela. Enemmän kuin tahdot. Tule, minun täytyy rientää.

Aneli. Ensin jätän hyvästi äidille.

Ovela. En uskalla viipyä. Sinun on tultava heti, jos tulet.

Aneli (empii). Mutta äiti — — äidille tulee ikävä, — — ei, en minä voi lähteä näin hyvästiä sanomatta.

Ovela. Jääös sitten, ymmärtämätön tyttö. Jää edelleen köyhään metsämökkiin pesemään astioita.

(On lähtevinään.)

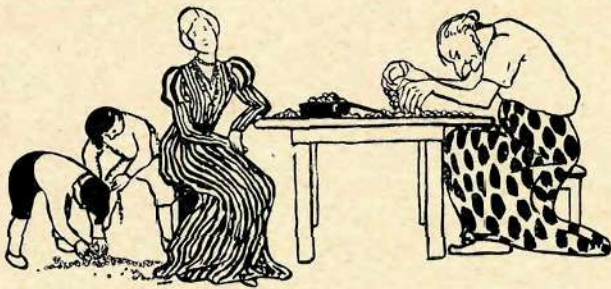
Aneli. Maltas, kiltti pikkumies, minä lähden mukaasi. Haluan tulla rikkaaksi.

II näytös.

Kääpiöiden luola. Perällä tumma korkea arkku. Sen edessä pöytä täynnä kultarahoja ja kalliita kiviä. Aneli ja Sikke-muori laskevat rahoja. Sivulla kääpiöitä erottamassa jalokiviä.

Aneli. (Hän on käynyt kalpeaksi, kasvoissa on tylsä ilme, hyvin hienoissa vaatteissa, kaula, käsivarret ja sormet täynnä koruja). Yksituhatta — — kaksituhatta, — kolmetuhatta, — viisituhatta — —

Sikke-muori (vanha, kurttuinen ja käpristynyt, silmissä ahne kiilto, sormet pitkät, koukkuiset). Nyt laskit väärin, minne jäi neljäituhatta? Sinä et koskaan opi ymmärtämään kullan arvoa.

Aneli (haukotellen). Oih, kuinka tämä on ikävää? Laske sinä, **Sikke-muori**, sinä osaat paremmin kuin minä (Työntää kulturaljän huolimattomasti luotaan.)

Sikke-muori. Oma häpeäsi. Olet ollut täällä jo viisi vuotta, etkä vielääkään ole oppinut arvioimaan kultaa.

Aneli. Viisi vuotta! Sano pikemmin viisisataa. Oh, kuinka pitkä aika onkaan siitä, kun lähdin kotoa viekkään **Ovelan** kanssa tänne pimeään luolaan.

Sikke-muori. Etkö ole muka saanut mitä halusit?

Aneli. Olen kyllä, koruja ja hienoja vaatteita yllin kyllin, mutta mitäpä siitä, kun en saa niitä näyttää kenellekään.

Sikke-muori. Hupakko, eikö siinä ole onnea kyllin, kun saa nähdä kultaa ja koota sitten (Kuiskaa.) Tiedätkö, **Sikke-muorilla** on sata pussillista kirkasta kultaa ja toinen mokoma kalliita kiviä.

Aneli. Mitä hyödyttää sinua kultaa?

Sikke-muori. Minä rakastan sitä. (Laulaa. Kääpiöt kohottavat päänsä, yhtyvät lauluun.)

Kulta on mun kotini
isäni, ja äitini.
Kultaa yksin rakastan,
kultaa, kultaa haluan.
Kulta on mun onneni,
toivoni ja iloni,
kulta kaunein unelmain,
kultaa, kultaa pyydän vain.

Aneli. Kauanko olet jo ollut täällä, **Sikke-muori**?

Sikke-muori. En tiedä, muistan vain olleeni nuori tyttö kuten sinäkin tänne tullessani.

Aneli. Kauheata! Etkö ole sen koommin koskaan käynyt ylhäällä maan päällä, missä aurinko paistaa ja metsä vihannoi.

Sikke-muori. En koskaan. Kulta on aurinkoni, säkenöivät hohtokivet metsäni.

Aneli (vaipuu mietteisiin). Kurja, kullanhimoinen akka. Muutunko minäkin samanlaiseksi?

(**Kääpiökuningas**, **Vuorenvanha**, **Ovela**, **kääpiöitä** sisään, **Sikke-muori**, **Aneli**, **kääpiöt** kohoavat seisomaan, kumartavat.)

Kääpiökuningas (kääntyy **Anelin** puoleen). Terve sinulle, ihmislapsi!

Aneli (niiaten). Terve teille, kuningas.

Vuorenvanha. Kuninkaani määräyksestä ilmoitan sinulle suuren ilon. Armollinen hallitsijamme on suvainnut mielistyä sinuun, ja vaikka oletkin vain viheliäinen ihmisolento, on hän suosiossaan päättänyt korottaa sinut puolisoiksesi. Sinä tulet maailman rikkaimmaksi ruhtinattareksi.

Aneli (säikähtäen). Hyi! Ei ikinä. (**Kääpiöt** murisevat uhkaavasti.)

Vuorenvanha. Mitä uskallat jyristä sinä kurja maanmato! Häväisetkö mahtavaa hallitsijaamme? (**Kohottaa kättään**.)

Kuningas. Vaikene, **Vuorenvanha**, rauhoittukaa, alamaiseni, minä olen päättänyt korottaa hänet puolisoikseni ja päätöstäni en muuta. Illalla kun kiillotomadot syttyvät vietämme häämme. (**Kuningas** ja **kääpiöt** lähtevät).

Ovela (mennessään **Anelille**). Muista minua, kun tulet kuningattareksi, minähän olen onnesi seppo.

Aneli. Sinä pieni ilkeä kuvatus! (**Sikke-muorille**) Oi, muori, muori, neuvokaa mitä minuntuleetehdä.

Sikke-muori (laskee). Kuusituhatta — — — minulle on kaikki yhdentekevää, kaikki muu kuin kultaa.

Jyrki (tuomenoksa hatussa miekka vyöllä hiipii sisään varovasti). Olenko saapunut oikeaan paikkaan? (**Näkee Anelin**.) Onko se hän? Ei, ei, tämä kalpea, kuihtunut tyttö ei voi olla iloinen punaposkinen lapsuudenystäväni **Aneli**.

Aneli. Minä olen **Aneli**, mutta ken olet sinä ja kuinka olet tänne päässyt?

Jyrki. Olen **Jyrki**, **Tuomelan Jyrki**. Etkö minua enää tunne?

Aneli (herää kuin pahasta unesta). **Jyrki**! Oi, muistanhan sinut. Miksi olet tänne tullut? Haluatko sinäkin kultaa?

Jyrki. Vieläkö kysyt! Tietysti viemään sinut äitisi luo.

Aneli. Äiti! Kuinka äiti jaksaa?

Jyrki. Sinua suree, luulee sinun kuolleen. Kaikki ihmettelivät äkkinäistä katoamistasi ja arvelivat sinun ijäksi hävinneen. Minä yksin uskoin sinut vielä jostain löytäväni. Olen etsinyt maat, metsät ristiin rastiin, huutanut ja huhuillut. Mutta viime yönä näin sinut unissani. Sinä istuit pienessä luolassa ja huusit: tule! Koko päivän olen kuljeksunut metsässä, viimein osuin tänne ja nyt vien sinut mukaani ihmisten ilmoille.

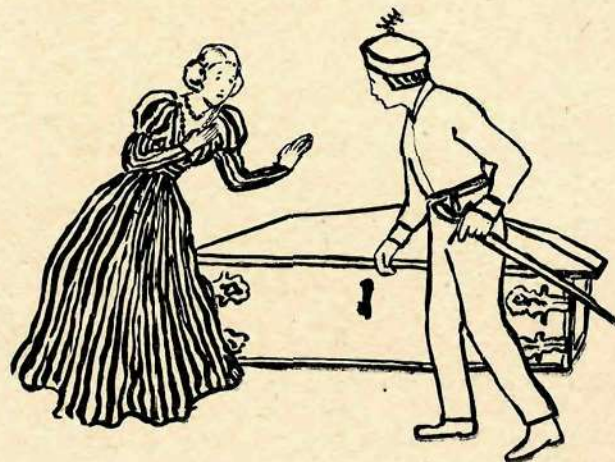
Aneli. Oi, **Jyrki**, emme me pääse.

Jyrki. Miksi emme, lähdemme samaa tietä kuin tulinkin.

Aneli. Ystävä parka, siitä ovesta ei kukaan mene ulos, ja jokainen, joka siitä sisään tulee, jää tänne ikuisiksi ajoiksi.

Jyrki. Se ei ole mahdollista **Aneli**, **Aneli**, miksi tulit tänne?

Aneli. Ylpeyteni ja turhamaisuuteni sokaisivat järkeni. Tänä iltana ottaa **kääpiökuningas** minut puolisoikseen, ja silloin olen ijäksi vuoren vanki.

Jyrki. Minä en salli sen tapahtua, ensin upotan kelpo miekkani hänen rintaansa. Tuomelan Jyrki ei suotta ole oppinut asetta kantamaan (Vetää miekkansa huotrasta). Tule, Aneli, me murramme oven. (Hyökkää luolan ovea vastaan.) Turha vaiva, se on kova kuin tämän kiroton kallion seinät.

Sikke-muori (on istunut mietteissään). Tuomela — sanotko Tuomela?

Jyrki (kääntyy Sikke-muorin puoleen). Tuomela on kotini nimi, mummo.

Sikke-muori (kuin unessa). Kasvoiko kotisi ikkunan ulkopuolella nuori solakka tuomi, jonka valkoiset kukkaset tuoksuivat ihanammin kuin minkään muun puun kukat?

Jyrki. Tupamme ulkopuolella kasvaa vanha tuuha tuomi, ja sen ympärille on versonut uusia nuoria puuta. Siitähän on kotini nimensäkin saanut. (Ottaa hatustaan tuomenoksan.) Katsopas, tämä on vanhasta puusta.

Sikke-muori (tarttuu ahnaasti kukkaan, vetää sisään sen tuoksua). Niin, niin, se on kotituomestani. Nyt muistan kaikki, suuren pihakuusen, vanhan kiviraunion, jonka vieressä orjantappuraruusut kukkivat, muistan isäni ja äitini siskoni ja veljeni.

Jyrki (hämmästyneenä). Olisitkohan sinä isoäitini sisar, joka nuorena hävisi karjatiellä?

Sikke-muori. Hävisin, seurasin kavalan kääpiön houkutusta. Olin ylpeä ja turhamainen, halusin rikkautta ja koruja. Niitä sain, mutta koskaan en löytänyt takaisin kotiini enää.

Aneli (vavisten). Kuten minäkin. Oi, jospa keran vielä pääsisin oman äitini luo, en ajatustakaan tuhlaisi kultaan ja rikkauteen. Etkö voi, Sikke-muori, auttaa meitä? (Lähestyy vanhusta kädet ristissä.) Oi, sinä tiedät ja tunnet kaikki vuoren salaisuudet, pelasta meidät.

Sikke-muori (liikutettuna). Mitä on outo kosteus silmissäni? Itkenkö? Minä, joka viiteenkymmenen vuoteen en ole surrut enkä iloinnut, tunnen sydämeni liikahtavan. Kuulkaa minua, lapset, jos kykenette avaamaan tuon aarrearkun, löydätte siinä päällimmäisenä kulta-avaimen, se avaa luolan oven.

Jyrki. Nopeasti toimeen. (Aneli ja Jyrki polvistuvat arkun eteen koettaen avata sitä.)

Aneli. Oi, se on liian raskas, emme jaksakaan kantaa.

Jyrki. Meidän täytyy. (Ponnistaa yhä.)

Aneli. Sikke-muori, auta meitä!

Sikke-muori (on taas vaipunut laskemaan kultarahoja). Seitsemäntuhatta — — —

Aneli (ravistaa häntä olkapäistä). Sikke-muori, heitä kulta, auta meitä ja tule sitten mukaamme Jumalan raikkaaseen ilmaan.

Sikke-muori (höpisten). Kultani, minäkö jättäisin kultani — ei koskaan?

Aneli. Hirveätä, hän on kokonaan kullan lumoissa. (Kuuluu kopinaa.) Kääpiöt lähenevät, oi Jyrki, Jyrki, me olemme hukassa!

Jyrki (kohottaa olkapäällään arkunkantta, se ponnahtaa äkkiä auki). Avain! Taivaalle kiitos, avain! (Heiluttaa avainta kädessään.)

Aneli. Liian myöhään, he tulevat! (Kääpiöt syöksyvät sisään huutaen). Varkaita, rosvoja.

Jyrki (pistää avaimen oveen ja uhkaa miekalla kääpiöitä). Takaisin!

Kääpiökuningas. Seis, uhkarohkea nuorukainen. Sinä olet vallassamme.

Jyrki. En ikinä. Aneli, tule.

Kääpiökuningas. Aneli, viisi vuotta olet ollut luonamme, olet saanut kultaa ja kalliita kiviä yllin kyllin. Tahdotko nyt lähteä takaisin köyhyyteen?

Aneli. Tahdon, olen mieluummin köyhä Jumalan vapaan taivaan alla kuin rikas täällä pimeässä. (Osottaa Sikkemuoria.) Katsokaa häntä, kullanhimo on sokaissut hänet, hän ei näe eikä kuule muuta kuin kultaa. Taivaalle kiitos, kullalla ei enää ole valtaa ylitseni. Avaa ovi, Jyrki, astukaamme ulos ihmisten joukkoon tekemään rehellistä työtä. (Heittää korut kaulastaan ja käsistään.) Tuossa kirotot korunne, jotka viettelivät minut syntiin.

Jyrki. Niin, Aneli, sinä ja minä. (Avaa oven.)

(Kääpiöt tahtovat hyökätä heidän jälkeensä.)

Kääpiökuningas (muuttuneena). Seis! Me emme voi pidättää häntä. Kulta on kadottanut valtansa hänen ylitsen. (Peittää kasvonsa.)

Aneli. Hyvästi, kääpiöt, hyvästi, kurja Sikke-muori. Jyrki, Jyrki, minä näen taas ihanan auringon.

Jyvä pieni varpuselle!

Talvi peitti pellot, niityt,
meni kaunis kesä;
loppui ruoka varpu raukan,
peittyi pieni pesä.

Lumimyrskyt möyryävät,
siementä ei missään;
pihamaalla varpu raukka
värjyy näännyksissään.

lloitsevat ihmislapset,
kun saa joulunajat;
kylmät ovat joulunakin
varpu raukan majat.

lkkunoista kimmeltävät
kirkkaat juhla-aloit;
pimeät on joulunakin
varou raukan talot.

Joulupuurot, vehnäleivät
ihmisillä meillä;
nälkä varpu raukalla on
talvisilla teillä.

Jyvä pieni varpuselle
heitä, lapsi kulta;
silloin kauniin joululahjan
rakkaus saa sulta.

Eemeli Etelälahti.

ÄIDIN SYNTYMÄPÄIVÄNÄ.

(Alpo Noponen.*)

OTTO KOTILAINEN.

Moderato.

mf

Äi - ti ar - mas vaa - li - jam - me, huol - ta - jam - me
 Suur - ta vel - kaam - me me sul - le kos - kaan suo - rit -
 Äi - ka rien - tää, vie - rii vuo - det, koh - ta al - ta

poco rit. *mf* *mp* *a tempo*

con ped. *mp e legato*

kul - lan - hel - - - lä, mei - tä aat - te - - let ja muis - tat rak - kaim - mal - la sy - dä - mel -
 taa voi em - - - me; vas - ta - lah - jaks pie - noi - sek - si tul - koon nöy - rä kii - tok - sem -
 kut - rin har - - - maan ot - sa hoh - taa, sil - mä kir - kas vilk - kuu mei - dän äi - din ar -

mf *poco rit.* *a tempo*

mp *rit.*

lä; las - tes par - haak - si sa kai - ken voi - ma - si ja työ - si an - nat, suo - je - luk - seen
 me; rie - mui - ten ja lau - lun soi - den pii - rin ym - pä - ril - les luom - me, heh - ku - vin ja
 maan; vaan sun lem - pes uu - pu - ma - ton nuor - na las - tes teil - lä päi - lyy, kau - nis - na kuin

mf *a tempo*

piu rit. *mp*

1 ja 2 v.	3 v.
-----------	------

a tempo

kaik - ki - val - lan siu - na - - uk - sin mei - dät kan - nat.
 her - kin mie - lin on - nen - toi - vo - tuk - set tuom - me.
 aa - mun hoh - de muo - tos muis - tos - sam - me säi - - - lyy.

mf *mp*

rit. e marcc. *a tempo* *rit.*

*) Onnitteluruno rva Ida Kotilaiselle hänen täyttäessään 40 vuotta.

Kotini armaan ympäri,
tien mutkaan joka ainoaan,
ah, ystäväni, katsokaa:
on käynyt tähti loistamaan!

Ja katsokaahan: kuuset nuo
kuin hohtaa helmin hopeisin
ja pihaportin pylväissä
on säteet tulitimantin!

Ah ihmettä! Oi, katsokaa
kuin kirkas taivaan kansi on!
Tää näkemäni valkeus
on loistossansa verraton.

Ja rakkaan mummon silmätkin
ne myöskin loistaa lempeemmin.
Kas, äiti pöydät koristaa
jo liinoin lumivalkeisin.

Ja kynttilät ja raamatun
hän hymyellen pöytään tuo.
Jo tiedän: äiti jouluksi
näin Jeesukselle sijaa suo.

Ah, minä näen tulevan
tuon joulujuhlan toivotun,
mi rauhan ja myös valkeuden
suo jokaiselle sieluhun!

Ah, minä näen Jeesuksen
jo vieraaksemme saapuvan.
Oi tervetullut rakkahin,
kotini hellään helmahan!

Suo, rakas Jeesus, lahjani
mun tuoda jalkais juurehen —
Ne kultaa ei, mut sydän vain
tää lapsen pieni, puhtoinen!

Kirjoittanut *Aura Jurva*. Kuvittanut *Veikko Kalima*.

Hämärä saapuu. Lumihuataleet leijailevat hiljalleen. Joulupukin askeleet kuuluvat nurkan takaa. Joulukellot kajahtavat. On joulua. Joulua vie ajatukset lapsuusmaailmaan. Sinne omaan vanhempain kotiin. Näen lumiset hanget, hiljaiset puut ja keltaisen täysikuun. Kuulen kulkusten helinää ja lumen narinaa reen jalasten alla. Näen armaan äitini puuhaavan ja hääräävän joulukiireessään. Näen itseni pienenä lapsena seuraavan äitiäni joka askeleella. Äitini pukee turkit ylleen, ottaa muutamia kääröjä mukaansa, ja me menemme ulos, äitini ja minä.

Me istumme rekeen lämpöisten turkkien väliin. Polle lähtee hiljalleen hölkyttämään Taavetti-rengin ajaessa. Koti-ikkunoista katselevat monet kynttilät uteliaina meidän lähtöämme. Polle hirtahtaa ja hörnistää korviaan. Minne nyt näin jouluaattona? Talissa odottaa kaurat ja jauhojuoma. Minne nyt näin myöhään?

Taavetti-renki vetää piipustaan meheviä savuja ja napittaa turkkinsa. Vetää rukkaset käsiinsä ja myhäilee itsekseen. Tupa on niin lämmin, suuri tervastakka palamassa. Joulupuuro kohta pöydällä höyryää ja mahorkkakäärö on avaamatta. Mutta sama se, mennään vain. Vilkaisee toisella silmällään äitiäni ja tarttuu ohjiin.

Äitini istuu ajatuksiinsa vaipuneena vieressäni. Syllissämme on useita kääröjä. Tässä on sianlihaa ja tuossa on kynttilöitä ja tuossa pyöreässä paketissa on leipää. Ne minä kaikki tiedän. Katson äitiäni. En ollut milloinkaan häntä niin rakastanut kuin sinä jouluyöllä, jolloin ajoimme hiljalleen metsätiellä.

Kuu kohosi kirkkaana, keltaisena taivaalle, seuraten pää kallellaan meidän matkaamme. Metsän puut seisivat juhllallisina nyökytellen oksillaan meille. Tähdet tuikkivat suurina ja kirkkaina. Koko satujen sala-peräinen avara maailma lymyi ympärillämme. Jokaisen puun takaa tirkisteli menninkäisiä, ja jokaisen lumisen oksan alla uinui metsän sinipiika.

Tiesin sen kaikki, kunpa vain näkisin. Ja minun lapsensilmäni näki kaiken, mikä jouluaattona on sala-

peräistä ja ikuisesti runollista lumisessa metsässä kirkkaiden tähtien tuikkiessa. Minä kuulin tähtien laulavan jouluvirttä ja tiesin Kuu-ukon näkevän kaiken, kaiken. Näkevän meidän ihmislasten matkat ja askeleet, näkevän kääröjemme sisällön. Näkevän ajatuksemme. Tiesin Isän Jumalan korkeudesta katselevan meitä ja näkevän suoraan sydämeemme. Tiesin hänen silmänsä katsovan meitä tuolta korkealta sinitaivaan takaa, tähtien ja kuun takaa.

Kuinka suuri ja ihmeellinen on maailma ja kuinka pienet me olemme! Kuinka hyvä ja armollinen on Jumala. Minä ristin pienet käteni turkkien alla ja suuri riemu täytti lapsenmieleni. Mitä ajatteli äitini? Emme puhuneet sanaakaan. Varmaan tunsu äitini samaa kuin minäkin. Äitini oli minusta sillä hetkellä niin hyvä, melkein yhtä hyvä kuin itse Isä Jumala.

Polle juoksi tasaisesti, kulkunen kilkahteli hiljaa ja Taavetin piipunsavu tuprusi pilvenä.

Kiehuvanlähteen mökissä oli hiljaista ja pimeää. Niin pimeää ja hiljaista kuin vain köyhyydessä ja sairaudessa voi olla. Ei ollut mitään puuhattavaa, ei mitään valmistettavaa, ei mitään odotettavaa. Kauhea, kuolettava tyhjyys vain tuijotti ovesta tulijaa vastaan. Minun lapsensydämeni pusertui kokoon sitä nähdessä. Minusta oli niin luonnollista, että joulua on kaikkialla. Se tulee aivan itsestään kuin kesä ja kaikki muu hauska. Mutta täällä ei ollutkaan joulua. Ensimmäisen kerran eläissänini näin kurjuutta. Mutta samalla näin antamisen ilon. Äitini tuli mökkiin kuin hyvä joulunenkeli tuoden valoa mukanaan. Pian paloivat joulukynttilät pöydällä jouluherkkujen keskellä. Sängyssä makailevan tylsistyneille kasvoille levisi kirkastettu hymyily. Uunilla lepäävä raajarikko poika käänteli itseään nähdäkseen valoa. Joulua oli tullut tähänkin töllisiin. Kirkkaina tähtinä loistivat sen asujainten silmät.

Keitä he olivat! Olimmeko heille kiitollisuuden velassa? He olivat niitä, joille ihmiset tavallisesti kääntävät selkensä halveksien ja ylenkatsoen heitä.

Mutta he olivat niitä Vapahtajamme pienimpiä, joita meidän tulee muistaa.

MARJAN KÄYNTI SUOMESSA

Historiallinen kertomus III. Kirjoittanut *Hilda Huntvuori*.
Kuvittanut *Veikko Kalima*.

Oli kaunis keväinen keskipäivä. Pirtin ovi oli puoleksi auki, mutta sittenkin tuntui sisällä ahtaalta ja pimeältä. Marja nousi värttinänsä äärestä, työnsi pirtin akkunaluukun syrjään ja jäi siihen luukkupitimeen nojaten katselemaan keväistä kirkkautta. Lunta ei näkynyt enää missään, mutta Mälar oli vielä jäässä. Synkkänä, mustansinervänä lepäsi se siinä Marjan silmäin edessä. Auringonsäteet kuitenkin kisailivat sen vettyneellä pinnalla ja kevättuuli kuiskasi: „Odot, odota ihana Mälar, pian pääset sinäkin talven kahleista!“ Siinä katsellessaan vaipui Marja vienoon surutunnelmaan: Tuommoisena aavana, synkkänä aukenivat hänen eteensä ennen Saaren ulapat. Ah, hän oli silloin orjana! Ja noin lauloi leivonen ilmassa. Oi, ja tuolla rantatammen oksalla viheltää kottarainen, aivan kuin Saaren koivuissa ennen! — Marja heräsi kuin unesta kuullessaan ovella syväsointuisen äänen sanovan: „Jumalan rauhaa, Maria!“

„Ah, pater Henrik, Jumalan rauhaa sinulle, isä,“ vastasi Marja syvään niijaten.

„On niin ihana ilma tänään, että istahdin tähän kynnykselle,“ puheli piispa Henrik istuutuessaan. „Tullessani katselin kohisevaa kevätpuroa ja ajattelin pyhää Kristoferia, miten hän kahlasi virran poikki. Muistatko kertomusta pyhästä Kristoferista, Maria?“

„En, isä!“

„No kerron sen sitten.“ Marja nojasi kattopylvääseen ja piispa Henrik kertoi: „Pyhä Kristofer oli se suuri ja voimakas pakana, joka oli päättänyt palvella maailman mahtavinta herraa. Niin tuli hän erään kuninkaan palvelukseen, mutta kun

hän huomasi, että kuningas pelkäsi pahaahenkeä, meni hän pahanhengen palvelukseen. Kauan hän luuli, että pahahenki oli maailman mahtavin. Vaan kerran kulki hän pahanhengen kanssa tietä, jonka varrella oli risti. Silloin teki pahahenki pitkän kierroksen ristin ohi, ja Kristofer sai tietää, että pahahenki pelkäsi erästä Kristus-nimisestä miestä, joka oli ripustettu ristille. Silloin meni Kristofer Kristuksen palvelukseen, ja eräs erakko kastoi hänet. Mutta kun erakko käski Kristoferin paastota ja rukoilla, vastasi tämä: „Minun ruumiini vaatii ruokaa ja rukoilla en osaa, anna minulle jotain sellaista työtä Kristuksen palveluksessa, jota minä voin suorittaa!“ — Läheisyydessä oli virta, jonka yli kuljettiin kahlaamalla, ja johon sentähden moni hukkui. Nyt sanoi erakko: „Kristofer, sinä olet suuri ja voimakas, rakenna itsellesi maja virran rannalle ja kannan yli kaikki, jotka sinua pyytävät Kristuksen nimeen!“ Kristofer teki niin ja oli valmis yöllä ja päivällä kantamaan kuljoita. Kerran yöllä huudettiin häntä toiselle rannalle. Kahdesti hän kävi turhaan katsomassa, vaan kolmannella kerralla oli siellä pieni lapsi. Kristofer otti lapsen ja alkoi kulkea virran poikki. Mutta mitä pitemmälle hän pääsi, sitä enemmän alkoi lapsi painaa, niin että hän lopulta oli uupumaisillaan virtaan. Vihdoin hän pääsi toiselle rannalle ja siellä hän sai tietää, että lapsi olikin hänen kuninkaansa Kristus. — — — Niin, niin Maria, tämä Kristoferin kulku kuvaa meidän kulkuamme elämän virran poikki, ja joskus antaa Kristus meilekin sängen raskaita kannettavia. Sinunkin osaksesi, Marja, tulee raskas kuorma.“

„Minun! Mitä sanot, pater Henrik?“

„Niin näes, sinun pitää heti vesien auettua lähteä Suomeen.“

„Suomeen! Mutta, isä!“

„Kuningas Eerik ja me muut olemme varmasti päättäneet, että tänä kesänä käydään Suomessa ja kastetaan kaikki pakanat, sillä vain Kristus ja hänen pyhä äitinsä voi heidän levottoman luonteensa tyyntyttää. Sitä paitsi Eerik sanoo, että Suomi onkin Svean vanhaa veromaata; vaikkei siellä hiljattain olekaan käyty verotusretkillä. Ja katsos, nyt pitää kuningas Eerik vallan itsepäisesti kiinni siitä, että pakanoille on edeltäpäin lähetettävä sana tulostamme, jotta heillä on tilaisuus valita joko kaste tai taistelu. Ja ehkäpä Eerik onkin siinä oikeassa, silloin ei kukaan tietämättään joudu kiirastulen tuskiin. Sanaa viemään lähtee parikymmenmiehinen venekunta, ja sinun pitää lähteä heidän kanssaan, sillä sinä olet ainoa, joka täällä osaa suomenkieltä.“

„Rakas isä Henrik, säästä minua! Suomeenko, oi ei, ei, minä en uskalla. Kymmenen vuotta on siitä, kun sieltä tulin, tokko enää osaakaan suomenkieltä.“

„Oh, osaatpa kyllä. Hyvinpä puhuit viime talvena Sigtunan markkinoilla Suomen kauppiaitten kanssa. Sinun on mentävä ja vietävä sana kaikille sen maan kuninkaille. Jos sielusi autuus on sinulle kallis, niin sinä lähdet. Älä unohda, kenenkä nimessä puhun!“

Marja jäi miettimään. Vihdoin hän virkkoi alakuloisesti: „Koska lähtöni on pyhän neitsyen tahto, niin tottolen. Vien sanan kyllä muille, mutta en Saaren Lallille. Jo poikana hän hurjistui, kun Kristuksen nimenkin kuuli, niin kiltti kuin muuten olikin.“

„Lallin luo sinun juuri pitääkin mennä. Kristittyjä ovat useimmat saarien päälliköt, kastettu on Kaalanti ja säyseä on Halikon Sarvi niinkuin Teljon kuningaskin. Mutta Saaren Lalli, se hurjimus, ei hevän taipune, siksi sinun pitää juuri hänelle viedä sana.“

„Mutta tiedätkö isä, hän voi lyödä vaikka kuoliaaksi minut, niin kiivas hän on joskus.“

„Johan sinulle sanoin, että tämä on Jumalan käsky. Jos kuoletkin, vievät enkelit sinun ohi kiirastulen Kristuksen luo ja marttyyrikruunun saat palkaksesi.“

„Oi isä Henrik, niin vaikealta tuntuu lähtemisen, mutta koska se on Jumalan käsky, niin tottolen ja lähden.“

„Jumala ja pyhät sinua siunatkoot, Maria!“

Kevät-aurinko tulvehti avonaisesta akkunaluukusta ja räppänäreistä Nousiaisten papin suureen pirttiin. Isä Pietari siinä neuvotteli Ruotsin lähettiläiden kanssa, miten saataisiin sana Lallille. Muualla oli jo käyty, Saari oli käymättä, — suurin vaikeus jälellä. Vihdoin neuvoi isä Pietari Ruotsin miehiä: „Jos Saareen kaikki lähdette, hyökkää Lalli heti kimppuunne ja surmaa jok' ikisen. Käyköön siis Maria yksin Saaressa, sillä turvatomalle naiselle ei Lalli tee pahaa, se on varma se.“

Marja oli kauhusta kuolla. Mutta mikäs auttoi, lähteä täytyi, muuta neuvoa ei ollut.

Tuttu oli Marjalle tie Nousiaisista Saareen. Oli ilta, kun hän astui hitaasti ylös Saaren mäkeä. Hänen sydämensä jyskytti hirveästi ja käsi vapisi, kun hän tarttui pirtin oveen. — Lalli istui kiukaan korvalla ja terotti tapparaansa. Hän keskeytti työnsä ja katsoi tuikeasti kulmainsa alta tulijaa, mutta kun hän kuuli Marjan tervehdyksen, levisi hänen kasvoilleen niin lempeä ilme, että se pyyhkäisi pois koko Marjan pelon. Ja pehmeänä kaikui Lallin ääni, kun hän puoleksi nuhdellen sanoi: „No, Marja, tulit toki takaisin. Sillälaila läksit ja niin usein kun leikit lapsena kanssani: Mistä nyt tulet ja missä olet niin kauan ollut?“

Lalli oli noussut selsomaan, ja Marja jäi niin hämmästyneenä hänen komeuttaan katsomaan, ettei hän kotvan aikaan muistanut vastata. Vihdoin hän istahti lavitsalle ja sanoi: „Tulen kotoni Ruotsista, mutta mitäs tänne Saareen oikein kuuluu?“

Lallikin istahti ja alkoi vilkkaana ja hyvätuulisena kertoa: „Paljon täällä on ennättänyt tapahtua kymmenessä vuodessa. Äiti on kuollut, ja minulla on jo vaimo. Untamalan Kerttu nyt Saaressa emännöi. Ja ompa meillä jo kaksi pojanvekaraakin. He ovat kai nyt sisareni Hyvämielen kanssa rannalla leikkimässä.“ — Ja Lallin silmät loistivat, kun hän kertoi lapsistaan.

„Onko Hyvämieli vielä kotona?“ kysyi Marja ihmeissään.

„On. Ei ole tahtonut miehelään lähteä, enkä ole viitsinyt häntä pakottaakaan. Mutta kerro nyt jotain itsestäsi?“

„Olen ollut tämän ajan isäni kodissa Ruotsissa ja nyt olen täällä kuningas Eerikin ja piispa Henrikin asioilla.“

Lalli nosti päätään ja hänen kasvonsa jäykistyivät: „Mitä asioita on heillä?“

„Kuningas Eerik pyysi sanomaan, että hän tulee tänä kesänä suuren ristisotajoukon kanssa Suomeen ja kastaa kaikki pakanat kristinuskoon. Joka ei hyvällä taivu, se pakotetaan siihen. Niin suuri on hänen joukkonsa, että vastustus on vallan turhaa, joten siis parasta on sinunkin, Lalli, taipua ja ottaa kaste. Vai minkä vastauksen saan viedä Eerikille?“

Lallin silmät välähtivät: „Vai kastamaan ja tietysti myös verottamaan! Ei ikinä! Heimoni vapautta puolustan niin kauan kuin käteni kalpaa kannattaa!“ — Sitten hän vihansa vimmassa nosti Marjan kevyesti kuin höyhentukon pirtistä pihalle ja työnsi hänet pieneen aitaan. „Siinä on sinulle vastaus,“ mumisi hän hampaittensa välistä aitan ovea teljetessään.

Marja rukka, miten onneton hän olikaan istuessaan lattialla pimeään aitan nurkassa. Tänne hän nyt iäkseen jää Saaren orjaksi. Ja hän itki, itki sydämensä pohjasta ja lähetti palavat rukouksensa Jumalan luo korkeuteen. Oi Kristus, sinä, joka et antanut pyhän Kristoferin vaipua virtaan estä minuakin uupumasta!

Marja kuuli, miten Saaren väki illalla tuli kotiin töistään. Sitten kaikki hiljeni, ja hän arvasi yön tulleen. Hitaasti kuluivat yön hetket. Keskiyön aikana kuuli hän askeleita pihalta. Joku otti hiljaa telkeet pois aitan ovesta. Hetkiä kului, taas kuului kevyitä askeleita. Aitan ovi avautui ja samassa hetkessä vaipui Hyvämieli itkien Marjan syliin.

„Marja, Marjakulta,“ sai hän viimein sanotuksi. „Täällä pimeässä olet yksin saanut olla. En uskaltanut tulla ennen. Mutta ajatteles, sydänyön aikana kävi Lalli itse ottamassa telkeet pois. Se oli merkki, että voit hiljaisuudessa poistua. Semmoinen on Lalli aina, ensin kiivas ja kova, sitten taas hyvä. Parasta kuitenkin on sinun yön aikana lähteä. Ensin on sinun sentään syötävä ja sitten tulen sinua saattamaan.“

Käsikädessä kulkivat ystävykset kohti Nousmaata. Ja heillä oli niin äärettömän paljon toisilleen kerrottavaa, sillä paljon oli kummallekin ennättänyt tapahtua näinä vuosina. Vihdoin he pysähtyivät sille vaaralle, josta Hyvämielen piti kääntyä takaisin. Heidän eteensä aukeni Nousiainen laakso pienine peltoineen ja nokisine savupirtteineen. Ja kaukana siinti itäinen taivaanranta, jonka takaa auringonkehrä nousi suurena, loistavana. Lintujen laulu täytti metsän ja kauempaa koivikosta kuului käen kukunta. Hyvämieli kietoi kätensä Marjan kaulaan ja hänen silmissään oli suuria kyyneleitä: „Minun on niin vaikeata erota sinusta, Marja, kenties emme enää koskaan tapaa toisiamme.“

„Niin kenties emme. Oikeastaan oli ihme, että nytkään tapasimme. En sitä tullessani luullut, sillä kuka osasikaan aavistaa, että kuulun Saaren 20-vuotias tytär on vielä impenä kotona. Luulin sinun jo aikoja joutuneen miehelään.“

„Niin näes, Lalli on ollut niin hyvä, ettei ole pakottanut minua, vaikka kosijoita onkin käynyt paljon. Mutta — mutta tänä kesänä aion lähteä,“ ja Hyvämieli loi punastuen katseensa maahan.

Marja veti nuoren ystävänsä lähemmäksi ja sanoi: „Minne tyttöni sitten menee?“

„Oi kauas, kauas Karjalan maille, Osmalan nuorimmalle pojalle. Tapasin hänet viime syksynä Koroisten markkinoilla ja silloin sovimme, että hän tulee heti vesien auettua minua noutamaan. Osmalan Rauni on niin nuori ja kaunis ja ajatteles, hänet on kastettu Voionmaalla. Olen niin onnellinen, yhdessä palvelemme sitten Karjalassa valkeata Kristusta.“

„Onnellinen sinä, joka saat sydämesi valitun. Kauas vain menet. Mutta lähtekää kerran yhdessä Sigtunan markkinoille, niin sitten tavataan.“

„Niinpä niin, Marja, se on oiva tuuma. Kerron sen heti Raunille.“

„Vaan ah, aurinko ylenee, pyhä neitsyt sinua siunatkoon, rakas lapsi!“

„Valkea Kristus on kanssamme, Marjakulta! Hyvästi!“

Ja kyynelöiden erosivat ystävykset. —

Päivä kului ennenkuin oli soudettu halki Suomen saariston. Jopa viimeinkin Lemböten ranta häämöitti kaukana. Oli mitä ihanin ilta. Aurinko lähenei lännen rantaa ja pieninkään kare ei häi-

rinnyt ulapan pintaa. Tasaisessa tahdissa vetivät soutajat. Vanha, hartiakas perämies varjosti kädellään silmiään ja virkkoi: „Outoa liikettä näyttää nyt olevan Lembötessä.“

Marja kääntyi kokassa katsomaan ja soutajat herkesivät työstään. Lemböten rannalla näkyi kymmeniä laivoja. Valkeat ristiliput liehuivat, lohikäärmekokat loistivat ja itse saarella näkyi vilkkaasti liikkuvia miesjoukkoja, joiden löyhtökypärit ja kalvot välkkyivät ilta-auringon valossa.

„Parahiksi tulemme, ristijoukko on jo saapunut. Ennättivätpä ennen meitä,“ virkkoi perämies harvakseen.

Samassa alkoi Lemböten pieni kirkonkello soida. Juhlallisina vyöryivät kumadukset yli ulapoiden kadoten sitten hiljaa kuin ijäisyyteen. Miehet paljastivat päänsä ja Marja pani kätensä ristiin. „Iltamessuun menevät,“ sanoi perämies yksikantaan.

Kun he vihdoin pääsivät rannalle, tulivat toiset jo kirkosta. Syntyi siinä nyt touhu, kun kuultiin, että sananviejät olivat tulleet Suomesta. Kysymyksiä sateli enemmän kuin miehet ennättivät vastata. Mutta tuossapa tuli itse kuningas Eerik, ja kaikki vaikenivat vanhan perämiehen kertoessa matkan

vaiheista. Kun Marja lopuksi oli kuvaillut Saarella-käyntinsä, pudisti kuningas päätään ja sanoi: „Sen minä arvasinkin. Lallin kanssa vielä peitsiä taitamme, ja se ei ole leikkimistä se!“

Vähitellen kaikki hajaantuivat rannalta ja Marja sai jutella veljiensä kanssa, jotka olivat lähteneet kuninkaan mukana retkelle. Hetken päästä juoksi pieni pilltipoika rannalle ja sanoi: „Maria, pater Henrik pyytää sinua tulemaan kirkkoon!“

Kun Marja astui kirkkoon, seisoi piispa Henrik alttarilla ja hänen kummallakin puolellaan oli parvi pappeja. „Maria, Kristuksen lähettiläs, tule lähemmäksi,“ sanoi piispa.

Marja polvistui alttarille ja piispa Henrik sanoi: „Koska olet hyvin täyttänyt Kristuksen antaman tehtävän, niin minä Jumalan ja kaikkien pyhien nimessä julistan sinulle ikuisen synninpäästön.“ — Piispa Henrik ojensi siunaten kätensä kohti Marjaa,

Lemböten merenkuljain pappi suitsutti pyhää savua ja pappien kuoro lauloi: „Gloria sit Deo in excelsis!“ (Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa!)

Marja oli yhä polvillään ja hänestä tuntui, että enkeliparvi leijaili hänen ympärillään ja hän kohosi hiljaa kohti autuaitten maita.

Päivä ja lapsi.

Lapsi leikistä heräsi:

»Piilohonko päivä juoksi:
musteni käpy- jo karja?»

Tuon näki kysyvä katse:

Liki hiipi jo hämära,
päivä painui puitten taakse.

Jäi lehmä, hepo ja lammas:

»Muita ennen ehtinehen
oma kultainen omena!»

Minkä juoksi, minkä joutui,

meni päivä jo pakohon. —

Pian uupui pieni jalka.

Väsynyt levolle vaipui,

omena alas katosi.

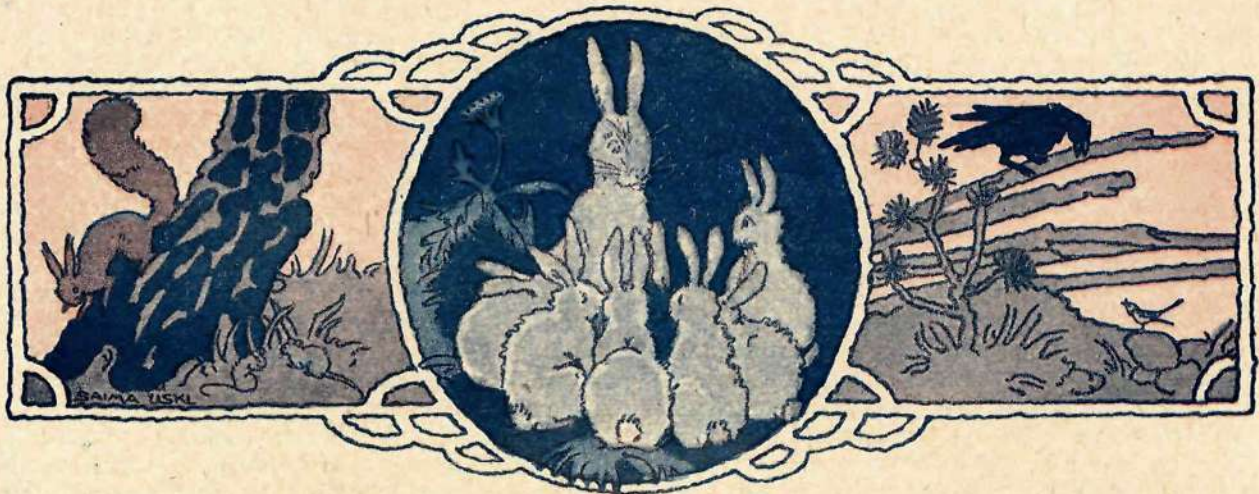
Pieni nyyhki ja nukahti.

Yöllä nousi, yöhön eksyi. —

Aamu vastahan tulevi

kera kultaisen omenan.

Oskari Kuitunen.

JÄNÖPOIKASTEN ENSIMMÄINEN VIERAILURETKI.

Kirjoittanut ja kuvittanut *Saima Uski*.

Metsän kätköissä, jossain herttaisessa so-
pukassa kuusien ja koivujen takana, asuvat
jänöpoikaset, pienoisisessä majassaan.

Ei siellä sydän pelosta pamppaile, eivätkä
pikku koipeliinit suotta hyppelähdä joka as-
keleen jälkeen tutkien ja arkaellen. Sillä
siellä on rauha ja onnela. Ja sielläpä yh-
dessä vekkuloidaan. Kas siinä jänöpojan
verraton etu.

Kun hongat hiljaa humisevat tai lehtipuut
salaperäisesti kuiskailevat toisilleen täynnä
onnea ja sopusointua kertoellen metsän uuti-
sia, silloin jänöemo selittää lapsilleen, mitä
puut puhuvat. Poikaset kuuntelevat hyvin
hiljaa ja tarkkaavina. He ovat emon ääressä
päät lähetysten, silmät pyöreinä ja pitkät kor-
vat somasti höröllään. Ja silloin myös pää-
tetään, tehdäänkö vierailuretki vähän etääm-
mälle kotitanhuvilta.

Aurinkoisen mäen takana, niin kertoo emo,
sijaitsee Kumpuhoppula. Siellä ovat suku-
laiset, vilkas Hoppulan väki, joka aina on
vieraanvarainen ja aina yhtä vireällä mie-
lellä. Matka päätetään tehdä. Viisas, paljon
kokenut emo suunnittelee sen, odottaen vain
sopivaa aikaa ja kaunista säätä.

Monesti katsovat jänövekarat maltittomina
emoa silmiin. Eikö jo olisi lähdeittävä? Mutta
emo ei hätiköi. Hän vain kehoittaa hörö-
korvia kauniisti alallaan pysymään tai ma-
jassa leikkiä lyömään. Kyllä lähden hetki
ajallaan lähenee. Ja niin tyytyvät emon pis-
kuiset vielä hetken odottamaan ja leikki-
mään pienillä töpöhännillään.

Vihdoinkin sanoo emo poikasiinsa merkit-
sevästi katsahtaen:

„Nyt me lähdemme!”

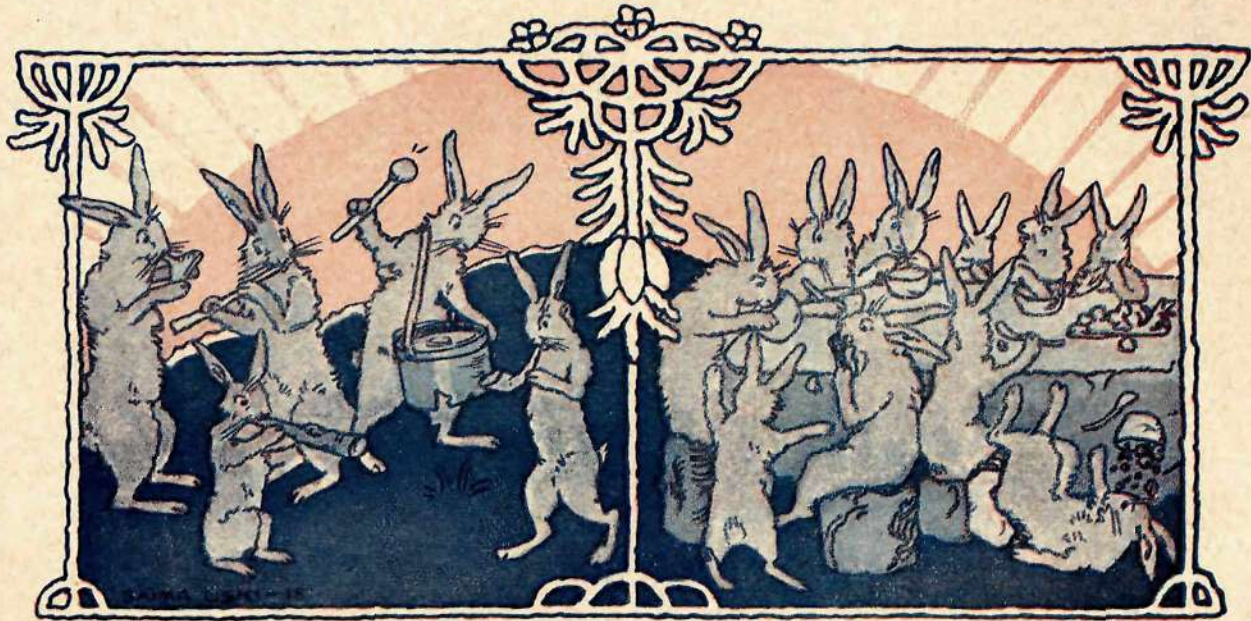
Voi, mikä ilo!

Perätysten puikkelehtivat poikaset ulos pe-
sästään. Oi, kuinka metsä tuoksuikaan iha-
nalta, kun he siinä pitkin, vaikkakin vielä
tottumattomin harppauksin loikaten etenivät
kotikunnailta!

Jokainen kivi ja notkelma houkutteli niin
herkästi puoleensa, että puput eivät tienneet,
kuinka siinä hyppelivät. Sieltä-täältä nä-
kyi jo pilkistävän utelias pikkujänö aprikoi-
den, uskaltaisikohan emon neuvoita edetä
metsäpoluilta.

Västäräkki hyppi kiveltä kivelle. Se kii-
rehti tulijoita vastaan lekutellen iloisesti pyrs-
tään. Se ikäänkuin kyseli: „Minne matka?”

Minne matka?” — „Kumpuhoppulaan! Hei, Kumpuhoppulaan”, pupisivat jänöveitikat vastaan ja mennä viipersivät perätysten emon jälkeen.

Varis kyyhötti lahon aidan seipäässä metsänlaidassa ja vaakkui: „Ei ole vaaraa! Kraa, kraa, kraa!” Ja sitten se lensi suolle päin.

Kun Kumpulahoppulan väki havaitsi ystäviä saapuvan vieraiksi, riensi se iloiten vastaanottamaan heitä. Siitäkö nyt kyseltiin kuulumisia kummaltakin puolen ja erittäinkin pienoisten vointia!

Kumpuhoppulan edustalla, tuuhean pensaan lehvillä, istui Leppäkerttu rouvineen. Auringon säteiden hyväileminä he siinä tarinoivat uusista tulokkaista. Leppäkerttu, vaikka olikin vain pienen pieni elävä, piti ympäristöä hyvin tarkalla silmällä. Jänöpoikaset tutkivat ihailien sen punaista, mustatäpläistä kaapua.

Samassa he huomasivat äiti ja isä Oravaisen tervehtivän heitä korkealta pesästänsä. Puun juurella hyöri ja puuhaeli Hiiriemonen suuren lapsilaumansa keskellä hoputtaen lapsiaan kuuliaisuuteen. Samalla se arveli, että naapurissa nyt varmaan pannaan toimeen suuret kestit, koska niin mieleisiä vieraita näkyi tulleen.

„Nuo lapset vain eivät malta olla siivosti!”

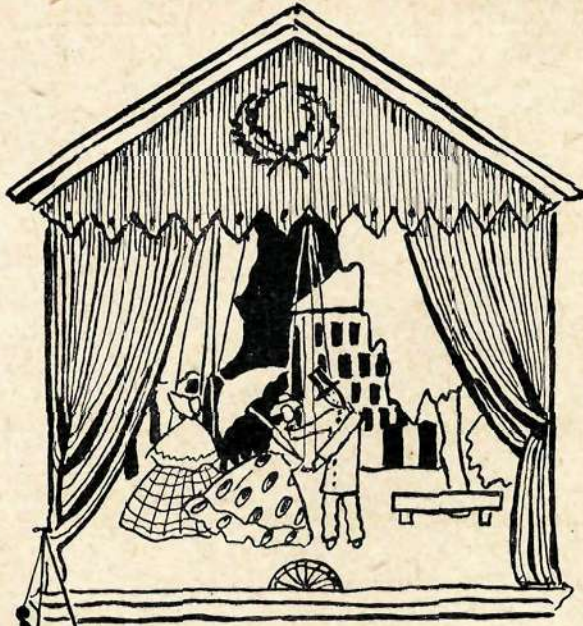
Samassa sai pieni hiirenpoika aika navakan korvapuustin peuhaamisensa palkaksi.

Hiiriemonen ei erehtynytäkään arveluisaan. Kumpuhoppulan sukulaisia kestiitiin paraimmilla herkuilla, mitä vuodenaika suinkin saattoi tarjota.

Hoppulan veikeät yltiöpäät, kaksi valla-tonta ressuja, keksivät toisten samanlaisten vekkulien kanssa oivan tuuman kaikkien yhteiseksi ratoksi, mutta myös suureksi, hämmästykseksi. Juuri kun kuoma toistaan kestiti ja kaikki herkkuja popsien juttelivat sukkeluuksia, soittivat Hoppulan yltiöpäät juhلامarssia, niin kimakasti ja pontevasti, että herkkupalat pudota puksahtelivat maahan ja seurueen jäsenet jäivät säikähtyneenä töllistelemään noihin viikareihin, jotka yhä vain jatkoivat marssiaan. Pidätettyä nau-ruaan salaten puhalsivat ne voiman takaa erilaisiin metsän soittimiin. Olipa ketterin joukosta hankkinut jonkunlaisen rummun-kin, jota pärryytteli ylimielisesti.

Ei aikaakaan, niin toisetkin jo yhtyivät ilonilmauksiin ja alkoivat rallattaa juhlamarssia, kukin taitonsa mukaan. Säikähdys oli tyyten hävinnyt. Sillä jänikset, vaikka niitä mainitaankin pelkureiksi, ovat hyvin iloista ja reipasta väkeä. Ja kun niillä on seikkailu mielessä, niin eivät ne pelkää „mörköäkään.”

Nukketeatterissa.

Kirjoittanut Larin Kyösti.
Kuvittanut Eva Anttila.

Kohta nukketeatteri alkaa,
ullakolla kello kilisee,
Liisa levotonna siirtää jalkaa . . .
Kas kuin katsojia vilisee.

Tuolla Anni pääsylimun ostaa,
Sirkka ylhäällä istuu parvellaan,
Irja esiripun hiljaa nostaa . . .
Ken se kuljettää noin nukkejaan?

Toinen toiseensa ne nuket töytää
kuvakaapin päällä keikkuillen,
heiluu, hyppii, vaappuu pitkin pöytää,
nyt ne seisautuu kuin haastellen.

Päivänvarjot niillä hiljaa hohtaa,
keikkuu keimeästi myssynpäät,
tuttujaan ne puistontieellä kohtaa,
riemu raikuu, kohta koittaa häät!

Tuolla lensi nurkkaan röijyn nappi,
morsiuskruunua nyt solmitaan,
ja nyt tulee tuolta pieni pappi
kultaristi-kirja rinnallaan.

Tuolta kömpii vanha mummo kulta,
tontuistaan hän hetken tarinoi,
on kuin kiiltäis hiidenlinnan tulta,
pensaikosta peikon pillit soi.

Tuolla tanssii pahuihyppy-ukko,
jonka jalat naukuu niks ja naks,
ja ne kiekkuu niinkuin pieni kukko,
näytelmä käy aina hullummaks.

Tinasoltut syöksyy juoksujalkaa,
vastaan turkkilaista taisteluun,
nyt se tuima sota vasta alkaa
alla ristin sekä puolikuun.

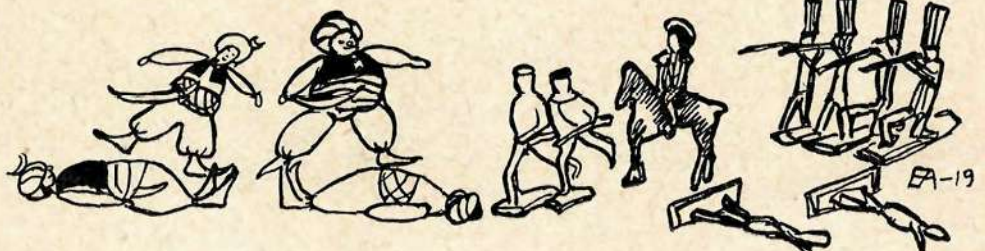

Kuule, kuule, kuinka pärää rummut,
tuolla keijukaiset kumartaa,
lyhdyn takaa loistaa linnan kummut,
ryövärit ne riistää prinsessaa.

Mutta tuolta ritar' ruusumiekkä
esiin hyökkää valkoratsullaan,
ilmaa huitoo pieni puinen miekkä,
kaikki lapset on kuin halteissaan.

Kuule, kuinka nauraa pieni kansa,
eikä näytelmästä selvää saa,
Niilon pää se näkyi nurkastansa, —
kissa vie, kas nyt hän aiuastaa!

Esirippu laskee, nuora ratkee,
Niilo kaatui pöytään pörröpäin,
sadun langat sekoo, kaskut katkee,
koko näytelmä se päättyi näin.

KUNINKAAN PALUU.

Yksinäytöksinen lastennäytelmä. Joulupukille lähetetystä satuaiheesta kirjoittanut
Alpo Noponen. Kuvittanut Astrid Jung.

HENKILÖT:

Kuningas.	Iiris, } hovityttöjä.
Kuningatar.	Helga, }
Otto, prinssi.	Fritz, puutarhuri.
Maikki, prinsessa.	Leenamuoari, lastenhoitaja.
Seuraneiti.	Hovinari.
Hovipoliisi.	

Kuninkaallisen linnan puistikko, pensaita, joiden välitse risteilee polkuja, edustalla avonainen paikka, jonka oikealla sivulla koroke, pensaiden takaa kohoavat linnan muurit tornineen.

Fritz (silittelee käytäviä haravalla). Niin, niin, poistuneen jäljet peitetään, murheen poluille kukkia heitetään. Mutta, nähköön laupias, onhan jo kauan suossa oltu. Pitää jo päästä vähä kuivemmalle.

Kuningas (intiaaniksi puettuna pitkä vaippa yllä hiipii esiin pensaan takaa). Heisun hits — vanha Fritz!

Fritz (levollisesti). Niin, Fritz minä olen, kuninkaallisen puutarhan ruokkaaja. Minä olen täällä omalla maallani, tahtoo sanoa: kunikaani maalla. Mutta mikä kummitus sinä olet?

Kuningas (nyökäyttää päällään).

Fritz. Nyökytyksiä. Jätä ne torkkuvalle kitkijälle. Puhu. Kuka olet?

Kuningas. Vanha Fritz . . .

Fritz. Se on minun nimeni, sen näyt tietävän. Mutta mistä ihmeestä, sitä en käsitä. Kuka olet? Ja missä luulet olevasi?

Kuningas. Omalla maallani.

Fritz. Tämä ei ole mikään intiaanimetsä, vaan kuninkaan puutarha.

Kuningas (tiukasti). Ja sinä olet vanha Fritz.

Fritz (hämmästyen). Kenen ääni! (Rientää kuninkaan eteen, tarttuu hänen viittaansa ja lankeaa polvilleen). Kunikaani! Mikä ihmeellinen päivä! Siunnattu päivä! Niin monta vuotta surtu! (Leena muori lähestyy.)

Kuningas (kiireesti Fritzille). Nouse! Ja muista, että minä olen outo

kummitus, enkä kuningas. Minä vaadin sen sinulta, vanha ystäväni. (Fritz nousee, kuningas poistuu pensaan taa.)

Leenamuoari (huudellen pensaiden takaa). Hoi, minne on hävinnyt prinsessa Maikki? (Paikalle saavuttuaan Fritzille). Kenen kanssa puhelit, Fritz? Olet niin hämmästyneennäköinen.

Fritz. Tässä puistossa kummittelee.

Leenamuoari. Siunatkoon! Minä olen siitä ennenkin kuullut. Se on siis totta!

Fritz. Totta kuin sinä siinä. (Menee.)

Leenamuoari (yksin). Pimeinä iltoina ovatkin lehdet täällä kahisseet niin oudosti. Kuka tietää, kuka tietää, mitä on tapahtunut sadassa vuodessa. Siinä on niin paljon aikaa. (Pensaan takaa kuuluu murinaa: su rumsurrumsurr . . .)

Leenamuoari (peljästyneenä). Taivas varjelkoon! Kummituksia keskellä päivää! Minne on prinsessa joutunut? Ja minua peloittaa niin, niin . . . Pois täältä! (Kiiruhtaa pois. Kuningas intiaani-hahmossa tulee näkyviin.)

Kuningas (nauraa). Hah, hah, hah! Hän on vieläkin tämän seudun suurin kana. Vuodet eivät ole hänelle antaneet hitustakaan lisää järkeä. Mutta hän on yhtä hellä huoleltaan. Ja ennallaan on seutukin, rakas kotoinen maa ja mantu. Kuinka olenkaan sitä kaivannut, päivänhohdetta täällä ja kaikkia rakkaita, puolisoani, lapsiani ja uskollisia palvelijojani, vanhaan Fritziin saakka . . . Tämä on se kaulonin koti, jonka puolesta sieluni soti.

Maikki (on huomaamatta talonpoikaistyön puvussa, pieni nyytti kädessä juossut paikalle). Mikä ihminen te olette? En ole teidän kaltaistanne nähnyt ennen kuninkaallisessa puistossamme.

Kuningas. Puistossamme -- niinkö sanoit, tyttö?

Maikki. Niin, meidän kuninkaallisessa puistossamme.

Kuningas. Etkö ole jonkun torpparin tai talonpojan lapsi?

Maikki. Kuninkaan lapsi: minulla on tämä puku vain leikkiä varten; toverinikin ovat kohta täällä.

Kuningas. Maikki — lapseni! Maikki (hämmästyen). Mitä sanotte! Nimeni on kyllä Maikki, mutta teidän lapsenne . . .

Kuningas. Niin, ei, ei. Minulla on sopimaton tapa puhutella kuninkaan tyttäriä. Saanhan anteeksi prinsessalta?

Maikki. Nyt en ole prinsessa, sen näette. Mutta te puhuitte äsken niin hartaasti yksinänne. Oletteko väsynyt?

Kuningas. Olen kulkenut pitkän matkan.

Maikki. Pyydän Fritzin ottamaan teidät asuntoonsa. Hän on niin hyvä, vanha Fritz.

Kuningas. Kyllä hän on hyvä, oikein hyvä ja uskollinen.

Maikki. Mistä te hänet tunnette? Ettehän ole nähnytkään häntä.

Kuningas. Kun te sanoitte.

Maikki. Ja jos teillä on nälkä, annan minä nykyistini pannukakun. Minä noudan leikkiä varten uutta linnasta.

Kuningas (hellästi). Siunattu olento!

Maikki. Tulkaa syrjemmälle; ne etsivät minua.

Kuningas. Ettekö pelkää outoa miestä?

Maikki. Minulle ei ole kenkään tehnyt pahaa ja te puhuitte äsken niin kauniisti (Poistuvat pensaan taa. Seuraneiti ja hovipoliisi lähestyvät oikealta.)

Seuraneiti (alkaen juosta). Voi, voi, missä on armollinen prinsessamme Maikki. Leikin ja juhlan pitäisi alkaa, ja prinsessa on kadonnut. (Pysähtyy ja kääntyy hovipoliisiin.) Eikö teillä ole syytä kiirehtiä nopeammin, kiirehtiä etsimään armollista prinsessamme.

Hovipoliisi. Joka armollisesti suvaitsee tehdä pilan meistä. (Istahtaa kivelle.) Emmehän ole intiaanimetsästyksessä. Ja minun tehtävänäni on pitää enemmän huolta hänen kuninkaallisesta korkeudesta prinssi Otosta. Fritz ei ole nähdäkseni haravoitunut hänen tietään kyllin sileäksi. (Surullisesti.) Ja niin, tätä tietä kuninkaammekin ennen asteli. Hänen majesteettinsa polku ei saa sammaltua tässä puistossa niin kauan kuin minä elän.

Seuraneiti. Ja Fritz.

Hovipoliisi. Ja me kaikki.

Seuraneiti. Mutta armollinen prinsessamme?

Hovipoliisi. Ja armollinen prinssi Otto? (Nousee ja poistuu Seuraneidin mukana.)

Maikki (tullen pensaan takaa). Näkemiin, herra intiaani! Minun täytyy kiiruhtaa heidän jälkeensä, muuten ne hyvät ihmiset menehtyvät rauhattomuuteensa. (Rientää seuraneidin ja hovipoliisin jäljestä.)

Fritz (tuo nojatuolin ja asettaa sen korokkeelle).

Kuningas (saapuen vasemmalta). Hertaista nähdä tätä kaikkea jälleen, sinä uskollinen vanha Fritz. Kaikki on ennallaan; ajanhammas vain hiukan kääntänyt ratasta eteenpäin. Seuraneiti entinen touhuava ja kaikesta hellää huolta pitävä olento. Samoin Leenuori. Hovipoliisi ankara järjestyksenvalvoja, joka vielä kahdeksan vuoden kuluttuakin muistaa minua alttiudella. Ja Maikki, rakas pikku Maikkini, mikä lempeä ja herttainen olento! Hänen pannukaakkunsa

maistui minusta paremmalta kuin maailman kaikki juhlaherkut yhteensä. Poikaani Otto en vielä ole nähnyt. Hänenkin koipensa ovat tietysti kasvaneet?

Fritz. Hänen armonsa prinssi Otto, teidän majesteettinne . . .

Kuningas (sormea nostaen). Hiljaa! Tänne tullaan. (Vetäytyy syrjään pensaiden taa. Fritz palaa linnaan. Paikalle juoksee useita tyttöjä erilaisissa talonpoikaispuvuissa.)

Maikki. Niin, mitä sanotte tästä minun emännänpuvustani? Sopiiko se?

Seuraneiti. Vallan mainiosti,

armollinen prinsess . . . ei, emäntä.

Helga. Sana katkesi, niinkö? (Kääntyy toisaalle.) Mutta katsokaa Iristä! Eikö hän ole soma pesijätär?

Maikki. Erinomainen. (Iirikselle.) Mutta tiedätkö, minne saat mennä pesemään pikku nytyttäsi?

Iris. Sitä juuri mietin, hyvä emäntäni. Mutta kai saan sen leikissä tietää.

Seuraneiti (käännellen itseään). Minä en ole lainkaan tyytyväinen. Olisin tahtonut valkoisen esiliinan, mutta löysin vain raitaisen. Sellaista en ole nähnyt karjakolla. Enkä tahdo olla enää Aino; nimeni on Else. (Huiluttaa pientä maitosankoa kädessään.)

Helga. Ja minä olen Roose — niin.

Iris. Mikä minä sitten olen?

Maikki. Ole vain Iris. Sen parempaa nimeä ei ole.

Hovinari (on kenenkään huomaamatta tullut paikalle, toisessa kädessä torikassi, toisessa käsilauku). Ja minä, rakkaat suloiset neitoseni, olen Sigismund. Seuraneiti (prinsessalle). Kuuluuko hänkin leikkiin?

Maikki. Totta kai?

Hovinari. Pitikö sitä vielä kysyä? Nenäni on vuosi vuodelta painunut murheesta alaspäin. Kun nyt muut yrittävät iloita, enkö minä saisi nostaa nokkaani? Totta kai, sanoo armollinen prinsessa emäntä. Kiitoksia!

Iris. Mitä teet sitten tuolla? (Viittaa torikassiin.)

Helga. Ja tuolla. (Viittaa käsilaukuun.)

Hovinari. Minun taloudellisuusaudellinen älyni ja älyllinen aistini pannaan kai koetukselle. Minut lähetettäneen torille ostamaan herkkuruokia niihin pitoihin, joilla nämä puistoleikit päätetään: palsterin akkoja, sammakon reisiä, sisiliskon sääriä . . . Ja näin minä kuljen (Astuu tepastelee tyytyväisenä pois. Tytöt nauravat.)

Hovipoliisi (saapuen prinssi Oton seurassa).

Mitä kokousta oudot tytöt täällä pitävät? Ja hänen majesteettinsa kuningatar on kohta puistossa?

Otto. Katsellakseen juuri näiden tyttöjen leikkiä. Ettekö huomaa, että sisareni hovityttöineen on suvainnut muuttaa pukua?

Hovipoliisi (tehdn kunniaa Maikille). Anteeksi armollinen prinsessa. En tietänyt, että se kuuluu ohjelmaan. (Fritzille, joka kantaa toista nojatuolia, jonka asettaa edellisen rinnalle) Mutta mitä tekee puutarhuri? Miksi tuot kaksi hallitusistuinta; kun toinen on jo kahdeksan vuotta ollut tyhjänä.

Fritz. Kuuluu ohjelmaan.

Hovipoliisi. Kuka sen on sanonut?

Fritz. Vanha Fritz.

Hovipoliisi. Se ei liene armollisen kuningattaren tahto.

Fritz. Saadaanpa nähdä.

Hovipoliisi. Niin, saadaan nähdä. (Menee. Leenamuori saapuu touhuissaan paikalle.)

Leenamuori. Luojan siunaamat! Ettekö tiedä, että täällä kummittelee. Minun polveni vielä lotisevat pelosta.

Maikki (taputtaen muoria olkapäälle). No, no, tätiseni, älkää olko hädissäanne. Kertokaa meille huolenne.

Leenamuori. Teillä nuorilla ei, Jumalan kiitos, olekaan huolia. Mutta minä näin täällä kummituksen. Tahi ainakin kuulin.

Helga. Tahi ainakin „luulin“.

Seuraneiti. Leenamuori saa nyt jo olla meistä huoletta.

Iris. Kummituksia kuninkaallisen linnan puistossa!

Otto. Kyllä minä sille näytän! (Heiluttaa puumiekkansa.)

Leenamuori. Rohkea veri, armollisessa pikku prinsissä, armollisen kuninkaan perintöä.

Otto. En ole enää niinkään pikku prinssi. (Kuningatar saapuu Hovipoliisin saattamana linnasta ja Fritzin jälempänä seuraamana sekä seisattuu katsoomaan kahta istuinta.)

Hovipoliisi. Fritzin päänäpistöjä, armollinen kuningatar.

Kuningatar. Fritzin!?

Fritz. Niin, armollinen kuningatar.

Kuningatar. Miksi kiihoittaa kaipaustani tällä istuinsijalla, joka jo niin kauan on ollut tyhjänä?

Fritz. En ymmärrä sitä, enkä ajatellut, minun täytyi tuoda.

Kuningatar. Kukapa muistaisi surevaa leskiparkaa, joka ei edes tiedä, missä hänen puolisonsa on haudattuna. (Istuu vasemman puoleiselle.)

Leenamuori (niiaten). Minä ajattelen, armollinen kuningatar. Ja minä sanon: pois tästä puistosta hyvien henkien nimessä. Täällä kummittelee!

Kuningatar. Kummittelee!

Maikki. Kyllä minä tiedän Leenamuorin kummituksen.

Otto (innokkaasti). Annapa kuulua!

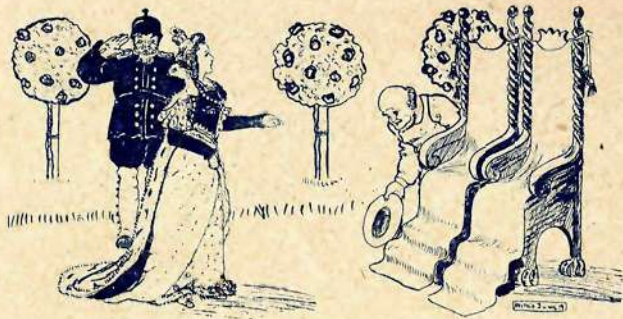
Kuningatar. Sinä, lapseni? Sano!

Maikki. Se on minun intiaanini.

Otto. Intiaani! Olisipa sitä ukkelia hauska tavata.

Maikki. On kyllä.

Helga. Syökö se ihmisiä?

Maikki. Ei. Mutta kyllä pannukaakkua. Minä syötin sitä hänelle äsken.

Kuningatar. Sinä syötit intiaanille pannukaakkua tässä kuninkaallisessa puistossa?

Maikki. Niin, äiti kuningatar.

Leenamuori. Kuinka armollinen prinsessa uskalsi lähestyä sellaista?

Otto. Oliko sillä kivääri?

Maikki. Tuskinpa. En huomannut.

Otto. Äiti on sanonut, että isä oli luvannut minulle kiväärin. Kun tulen suureksi, otan sotilaita ja menen etsimään isää.

Kuningatar. Se on silloin myöhäistä — ja nytkin jo (vaipuu alakuloiseen äänettömyyteen, jonka kuitenkin pian keskeyttää). Hovipoliisi!

Hovipoliisi. Käskeväänänne, armollinen kuningatar.

Kuningatar. Etsikää tuo intiaani ja tuokaa heti tänne!

Seuraneiti. Te uskallatte armollinen kuningatar. Ajatelkaa lapsia!

Kuningatar. Minä tahdon sen.

Hovipoliisi. Te tahdotte, armollinen kuningatar. Minä riennän täyttämään.

Fritz. Ja minä seuraan. Silloin se onnistuu (Hovipoliisi ja Fritz poistuvat.)

Kuningatar. Mitähän kummia tapahtuneekaan vielä täällä meidän pienessä kolkassamme? Kaikenlaisia kummitushuhuja! Ja ennen oli täällä niin rauhallista. Siihen saakka kuin kuninkaamme katosi.

Iris (niiaten). Kaikki kääntyy vielä hyväksi armollinen kuningatar.

Kuningatar. Kiitos hyvästä uskostasi, rakas Iiriksieni.

Hovin arri (juoksée nauraen sisälle). Hah, hah haa! Kylläpä on taas naurunaihetta. Sammakon reidet ovat pelkkänä luuna ja tuhkana. Ja suuri Maibyn kakku on mennyt plittaan; sillä kokki kuuntelee vain intiaanitaruja ja kummitusjuttuja. Niiden tähden hän unohtaa liitat ja linnat, herkkujen hinnat. Ja missä vain kaksi ihmistä tapaa toisensa, niin siinäkö heti syntyy sorina ja puheen porina. Intiaani hepaleineen ja työhtösulkineen on jokaisen huulilla. Ja juttuun on liitetty senkin sadat saporot ja sarvet, niinkuin aina juorun juostessa. Kadonnut, rakas kuninkaammekin on siihen sotkettu. Mutta antaa surista, surrurrur . . . (Hosuu käsillään.)

Otto. Otetaan, äiti, se intiaani kuninkaalliseen hoviin. Vaikkapa arvoisan hovinarrimme virkaveljeksi.

Maikki. Minusta hän sopisi paremmin Otto-prinssimme kamariherraksi.

Leenamuori. Armollinen kuningatar, minä

ihmettelen näitä kuninkaallisia lapsia. Kuinka pöyristyttäviä ehdotuksia he nyt tekevät. Minä en uskoisi tuon hirviön hoitoon harmaata kissaanikaan. Ja mitähän armollinen kadonnut kuninkaamme tällaisista puheista sanoisi? (Intiaanin saapuu Hovipoliisin ja Fritzin saattamana, pysähtyy loitommalle, ja tekee kunniaa.)

Maikki. Siinä hän on, äiti! Eikö hän ole uljaan näköinen?

Otto. Tekee ainakin kunniaa taitavasti.

Leenamuuori. Niinkuin armollinen kuningas ennen — vaikka tuollainen kummitus. Siunatkoon! Kuningatar (intiaanille). Te olette tunkeutunut häiritsemään hovialueemme ja perheväkemme rauhaa.

Kuningas. Niin olen tehnyt, armollinen kuningatar.

Kuningatar. Millä oikeudella? Kenen luvalla?

Kuningas. Ei minulla ole keltään lupaa.

Kuningatar. Ja millä te puolustatte menettelyjänne?

Kuningas. Puolustan? Sitä en tahdo puolustaa.

Kuningatar. Kuka te sitte olette? Te herättätte niin kummallisia tunteita?

Kuningas. Minä olen maankiertäjä, jonka täytyi päästä tänne.

Kuningatar (levottomana). Miksi? Sanokaa?

Kuningas. Heti, armollinen kuningatar. (Heittää pois vaipan ja sulallisen päänverhon, jotka jättää Fritzille. Seisoo kuninkaallisessa puvussa, mutta paljain päin.)

Hovipoliisi (kunniaa tehden). Terve armollinen kuninkaamme!

Hovinari (riemuissaan). Nyt tahtoisin olla mestarikokki ja panna pöydät herkuista notkumaan... Heh!

Kuningatar (nousten istuimeltaan). Mitä näen! Onko tämä unta vai totta? Oletteko kauan surtu kuninkaamme?

Kuningas. Ilmestyn eteenne kuin haudasta nousseena.

Maikki. Isäni, isäni! (Juoksee kuninkaan luo ja tarttuu hänen käteensä.)

Otto. Isäni! Saanko nyt kiväärin? (Seuraa Maikin esimerkkiä.)

Kuningas. Pahain peloksi, kun jaksat sitä käyttää. (Helliä lapsiansa.)

Seuraneiti. Noiden kultaitten onnea!

Kuningatar (astuen lähestyvää kuningasta vastaan ja tarttuu hänen molempiin käsiinsä). Kuinka on mahdollista, että nyt saan sinut nähdä? Mistä olet saapunut?

Kuningas. Jumalan ihmeellinen sallima, rakas kuningatar. Kahdeksan vuotta sitten — saatanko siitä jo puhua — istuin tämän puiston ulkoreunalla. Ajattelin valtakuntaani ja sinua, rakas kuningatar. Olivathan kasvosi silloin vielä niin kirkkaat, päivänpaisteiset...

Kuningatar. Suru ja kaipaus on niihin sen jälkeen kaivanut vakonsa.

Kuningas. Ajattelin herttaista Maikki tyttäni, joka leikki ensimmäisten nukkiensa kanssa ja kehossa nukkuvaa Ottoa...

Kuningatar. Kuinka hellästi he ovatkaan kaivanneet isäänsä!

Kuningas. Sen olen jo tänä päivänä huomannut. — Niin minun sieluni riemuitsi onnelleni. Minä hengitin kukkain ja pensasten tuoksua. — Silloin hyökäsi äkkiä minun ympärilleni neljä asestettua rosvoa, vai mitä lienevät olleet bolshevikejä. He puhuivat enemmän kuin minä ennätin ajatella. Revolverit päättäni kohden tähdättyinä pakottivat he minut seuraamaan itseänsä ja veivät vankinsa kaukaiseen turomannien maahan. Kuinka siellä suuressa ja ikävässä ja orjan taakkaa kantaen vietin kahdeksan pitkää vuotta, sen kerron toisella kertaa. (Vaikenee, kaikki painavat murheesta päänsä alas.)

Kuningatar (hetkisen kuluttua). Minkätähden Jumalan armo sitten vihdoinkin vapautti kuninkaamme?

Maikki. Kuinka pääsit jälleen luoksemme, isä?

Kuningas. Se on pienen tytön ansiota. Hän näki minun surevan ja kaipaavan rakkaitani ja taivutti isänsä auttamaan minun pakenemistani. Niin sain intiaanipuvunkin.

Leenamuuori. Sillä lapsella on ollut hyvä hoitaja.

Kuningas. Yhtä hyvä kuin Leenamuuori, mutta vähemmän arka.

Kuningatar. Ja sinä tulit intiaanina omaan linnaasi saakka. Eikä kukaan tuntenut sinua.

Kuningas. En tahtonut hypätä suoraan syyliinne. Tahdoin tietää, vieläkö minua kaivataan. Ja onko kaikki entisellään. Ja minä näin pelkkää uskollisuutta.

Kuningatar. Kuinka iloinen ja onnellinen olen nyt!

Kuningas. Entä minä sitten! Ja noita rakkaita lapsia! Niin, Maikki prinsessani, se pannukakku, jonka intiaanille syötit, teki hyvää isän sydämelle. Sinä olet ansainnut kultakantisen kokkikirjan. Sanoit äsken, että olet pukeutunut leikkiä varten. Ja nämäkö ovat tovereitasi (viittaa toisiin tyttöihin).

Iris ja Helga (niiaten). Olemme, armollinen kuningas.

Seuraneiti (niiaten). Kaikki pidämme huolta kuninkaallisista lapsista.

Kuningatar. Nyt saisikin leikki alkaa. Ja riemullista on sitä katsoa. Mutta vanha Fritz!

Fritz. Mitä käskette, armollinen kuningatar?

Kuningatar. En käske; minä kiitän uskollista sydäntäsi, joka aavisti, että tänään tarvitaan kaksi hallitsija-istuinta.

Kuningas. Niin, pitkän taivalluksen jälkeen tekeekin istuminen hyvää (kuningas ja kuningatar istuvat varatuille tuoleille).

Kuningatar. Nyt saatte alkaa lapset!

JOULU ERÄMAAN MÖKISSÄ.

Yön kylmä tuuli ruutuun kolkuttaa,
yön tumma silmä katsoo ikkunasta.
Vaan tuvassa on tyyntä, valoisaa,
ei mikään häiri juhlatunnelmaa,
mi nostaa maasta vanhusta ja lasta.

On unhottunut raadanta ja työ,
on unhottunut kaikki murhe mainen,
niin riemullisna joka sydän lyö,
on suuri, ihmeellinen jouluyö
ja on kuin kuuluis kuiske taivahainen.

Kas Betlehemin kirkas tähtönen
luo orren alle ikiloistettansa.
Nyt käydään kera öisten paimenten
sen vastasyntynehen seimellen,
Hän tarjoo taivaisia lahjojansa.

Oi, onnellinen koti, jossa näin
se joulun lapsi otetahan vastaan.
Hän johtaa läpi öisten pimeäin,
Hän pyyhkii kyyneleitä kärsiväin
ja suopi siunausta taivahastaan.

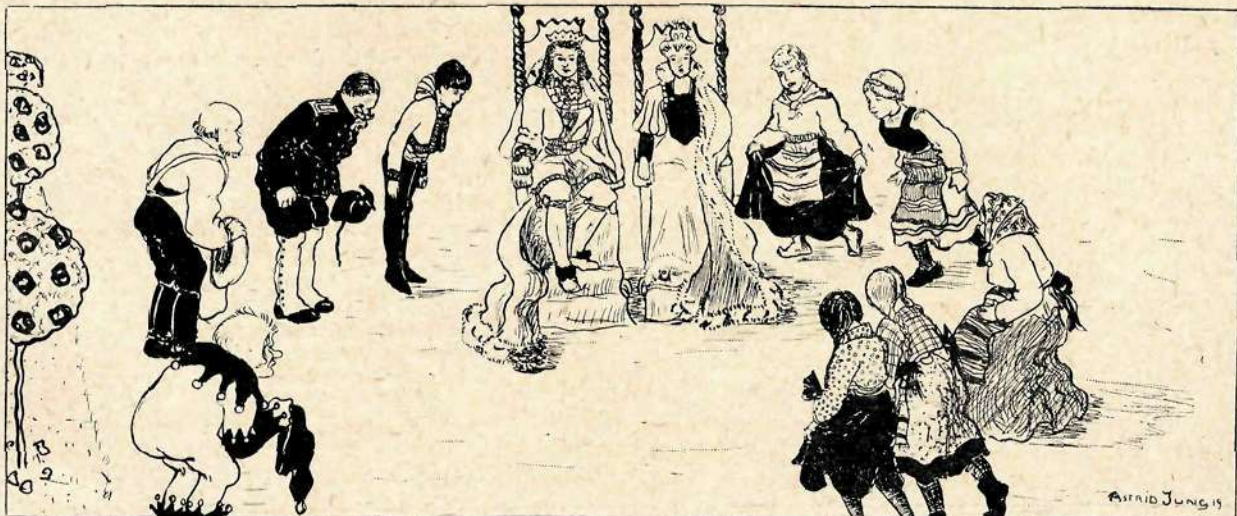
I. H.

Hovipoliisi. Armolliset, suvaitkaa ensin kuulla
tervehdyslaulumme. (Kaikki toiset järjestäytyvät kah-
den puolen istuimia ja laulavat säveleellä „Honkain
keskellä“ :)

Terve sa kaivattu linnamme taatto,
laulumme tää sulle raikukohon ;

murhe on mennyt ja kaunoinen aatto
onnemme uuden nyt koittanut on.
(Käsiä nostaan ja paikallaan pyörähtäen :)
Sun eessäs riemuiten
tään hetken kultaisen (kumartavat)
taivumme puoleesi kunnioittaen.

Väliverho.

Nukku-Matti.

Pimenee jo syksy-yö,
nukkuu koko talo.
Tähdet syttyy palamaan,
tuikkaa öinen valo.

Vaan ken vielä tallustaa
tuolla hongistossa?
Punalakki pikkumies,
varjo kainalossa.

Hiipii halki hongiston,
talohon päin astuu;
lunta sataa leppoisaan,
sateenvarjo kastuu.

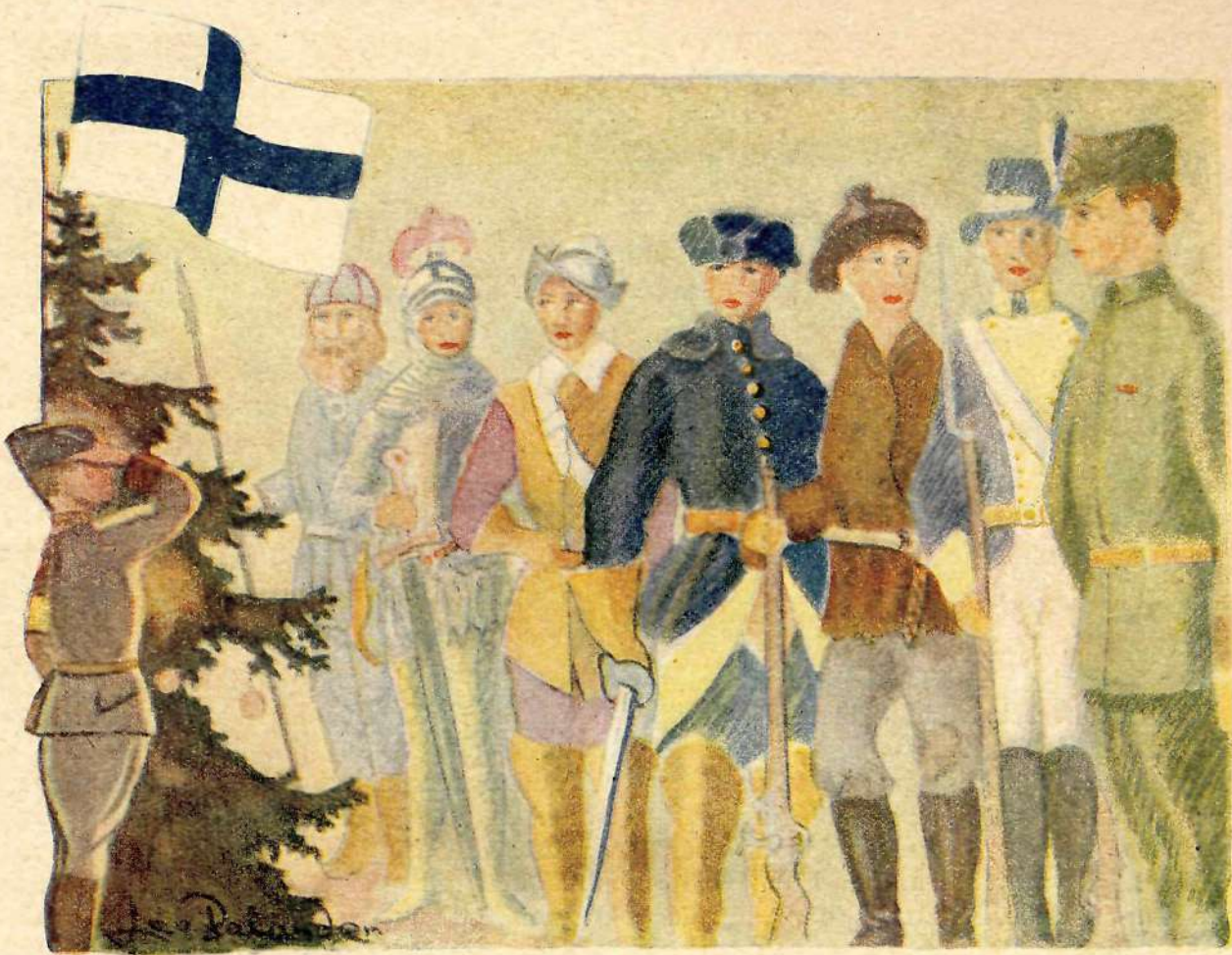
Oven luo hän sitten käy,
ikkunasta kurkkaa,
hiljaa sisään astelee,
Katsoo joka nurkkaa.

Menee lastenkamariin,
vieraaks sinne jääpi,
sateenvarjon kirjavan
verkkään levittääpi.

Ulkona on keski-yö,
sataa talven lunta,
lapset kodin lämmössä
nukkuu rauhan unta.

Nyt jo kai sä arvannet,
ken se on tuo ukki,
lasten rakas ystävä
niinkuin joulupukki.

Irja Puhakka.

Kunniapartio.

Kun syttyvät kuusen kynttilät,
niin latvassa, kaiken yllä
sinivalkea lippumme liehuua
— ja siinä sen paikka on kyllä.

Se kauvan on ollut jo kätkössä
ja kärsinyt sortoa suotta.
Sitä vainottu on kuin sen kansaakin
niin monta raskasta vuotta.

Vaan kun meidän lippua vainottiin,
sitä rakkaammaksi se muuttui,
siihen uskomme kiintyi ja toiveemme,
kun meiltä kaikkea puuttui.

Nuo pojat taattojen harmaiden,
jotka uskon, kunnian, kodin
ja vapauden puolesta hurmehtivat
monin raskain, rautaisin sudin.

Ja niin pitkä on heidän saattonsa. —
Aina meidän päiväimme asti
on kestänyt vihaa ja vainoa,
mi mullan hurmeella kasti.

Ja mieliin huolien painamiin
sai entisaikojen kuvat,
ja rivit muinaisten urhojen
ne eteemme kangastuvat.

He piilivät sisseinä metsissä,
mailla vierailta vaivoja näki.
Vaan kunniallappa kaatua
aina tiennyt on Väinölän väki!

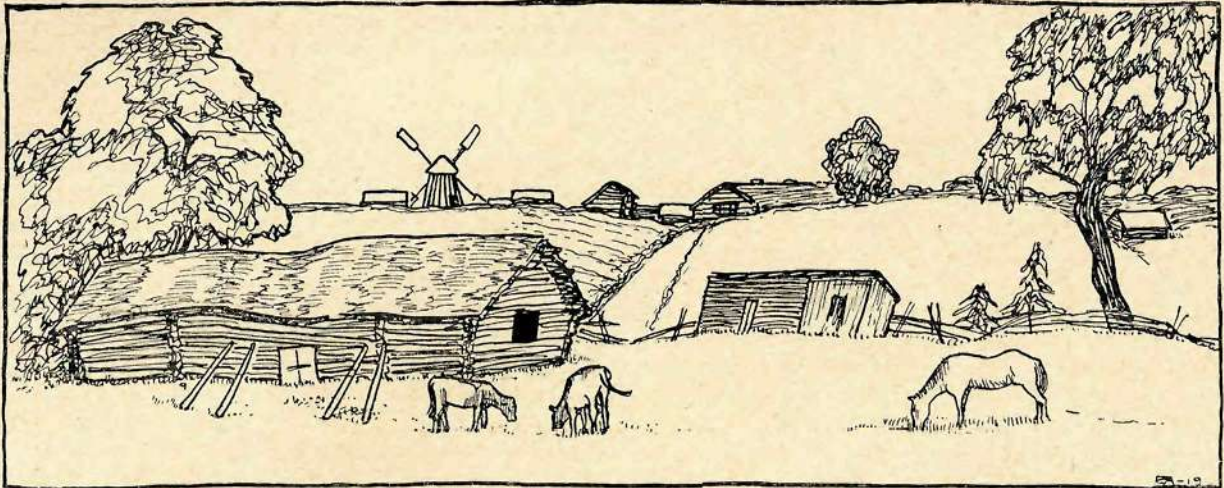
Olis aika jo laata taistelun;
sitä taivaalta toivokaamme!
Olis aika jo töihin rakkauden,
ja rauhaa katpaisi maamme. —

Oi jospa jo päättyisi ottelu
ja väistyisi vainojen halla
ja lippumme kaunoineen liehuu
sais selkeän taivaahan alla!

Sinä, lapsonen kuusen juurella,
pidä mielessä taattojen mahti!
Tee kunnia saatolle vuossatojen:
se on lippumme kunniaahti!

A. S.

TARINA VALKOSESTA VARPUSESTA.

Kirjoittanut O. Relander, kuvittanut Eva Anttila.

Olipa kerran maanviljelijä, joka ei saattanut iloita menestyksestä. Hänen talonsa oli näet huonossa kunnossa, pellot kasvoivat enimmäkseen vain rikkaruohoa, lehmät lypsivät vähän, hevoset olivat laihoja ja laiskoja, rakennukset kovin rappiolla. Maanviljelijä köyhtyi ja velkaantui. Ei varmaankaan kuluisi pitkää aikaa, ennenkuin mies perheineen hädettäisiin tilalta.

Talonpoika valitti kaikille huonoa onneaan, jota hän kaikesta syytti. Hänelle ei mukakaan onnistunut. Hän sai aina huonoja satoja sopimattomien ilmojen tähden. Kova onni antoi hänelle niin kehnoja lehmä. Ja sateet ja poudat ja pakkaset vahingoittivat hänen vainoitaan enemmän kuin kenenkään muun.

Huono onni, huono onni! Se oli kaikkeen syynä. Sitä hän itse uskoi ja siitä hän puhui kaikille naapureille.

Mutta kerran tapasi hän viisaan miehen, joka kuullessaan hänen taaskin valittavan huonoa onneaan sanoi voivansa auttaa häntä. Viisas mies ilmoitti tietävänsä keinon, miten voisi muuttaa huonon onnen hyväksi.

Talonpoika innostui suuresti ja halusi kuulla, miten se voisi tapahtua.

Viisas mies kertoi silloin, että oli olemassa valkoinen varpunen. Se oli hyvin harvinainen lintu. Jotkut ihmiset vain olivat sen nähneet. Mutta ken sen kerran onnistui näkemään, hänen onnensa kääntyi hyväksi.

Uteliaana kysyi talonpoika, miten sen varpusen saisi nähdä. Mies sanoi, että valkoinen varpunen näyttäytyi ainoastaan aikaisin aamulla, auringon nousun aikana.

Talonpoika, jolla oli ollut tapana maata pitkään, halusi mielellään saavuttaa onnen ja rupesi nousemaan varhain aamulla, jo auringon nousun aikana. Heti ylös noustuaan hän lähti ulos pelloille ja nurmille etsimään valkosta varpusta. Varpusta hän ei nähnyt, mutta hän näki paljon muuta tärkeää. Hän huomasi, että useita välttämättömiä töitä oli jäänyt ja jäi kokonaan tekemättä, ja paljon tehtiin huonosti tai aivan liian myöhään. Hän näki aamun kirkkaassa valossa, että hänen talossaan oli kaikki huonossa kunnossa, rakennukset lahoivat, aidat kaatuivat, ojat umpeutuivat. Hän näki, että hänen kotieläimensä eivät saaneet sellaista hoitoa kuin olisivat tarvinneet. Hän näki myös, että hänen talonväkensä oli laiskaa ja hidasta. Ei kukaan tullut oikealla ajalla työhön.

Mutta kun hän varpusta etsiskelläkseen kerran oli noussut niin aikaiseen vuoteelta ja lähtenyt liikkeelle, alkoi hän aikansa kuluksi askarrella yhtä ja toista. Hän korjaili aitoja, puhdisteli ojia, raivasi teitä, kuokki puutarhamaata, piti huolta kotieläimistä, kehoitteli perheväkeänsä ja työntekijöitänsä huolellisuuteen ja uutteruuteen ollen itse hyvänä esikuvana. Ja ihme ja kumma, kuinka kaikki muuttui talossa.

Sen isännän ei onnistunut koskaan nähdä valkosta varpusta, mutta eipä hän sitä kovin kauan etsinytkään. Hän huomasi, että onni tuli ilman sitäkin hänen taloonsa. Se tuli noiden varhaisten, toimillisesti käytettyjen aamuhetkien mukana.

SYYSPÄIVÄ VIENANMEREN SAARISTOSSA.

Joulupukille kirjoittanut *K. E. Kivirikko.*

Olin toverini kera retkeilyt Venäjän Karjalan loppumattomissa metsissä ja viimeksi veneessä lasketellut Tshirkka-Kemin vaahtoavia koskia Vienan Kemiin. Tämä kaupunki-pahanen sijaitsee pitkän, kapean lahden perukassa, jossa tuskin voisi huomata olevansa suuren meren lähetyvillä. Taivas oli jo kauvan ollut pilvessä, ja kolea itätuuli puhalsi tuimasti. Mutta ilmapiiri ennusti tyyntä ja poutaista, joten uskalsimme pienessä soutuveneessä pyrkiä meren ulapalle. Pari Karjalan miestä saatiin soutajiksi, ja ripeästi matka sujuikin vastatuulesta huolimatta. Jo häipyivät pienet, ränsistyneet puutalot näköpiiristämme, korkeita kalliosaaria kohosi taivaanrannalle, ja lahti laajeni suppilomaisesti merelle päin. Kolealta ja kostealta tuntui veneessä istuminen, rajummin alkoivat aallot keulassa pärskyä ja silloin tällöin vaahtoava ryöppy roiskahti soutajien niskaan, tehden merellä olon kaikkea muuta kun hauskaksi. Kun lisäksi alkoi sataa tihuuttaa, ei auttanut muu kuin laskea korkean Kollgoran saaren suojassa rantaan. Vene vedettiin rantakiville, ja eväinemme kaikkinemme etsimme suojaa tiheästä kuusikosta. Kylmä oli, oikein tuimasti puistatti. Mutta kaikin miehin kokosimme puita ja virikkeitä, ja kohta loimusi iloinen nuotio kuusen juurella.

Kun sade muutaman tunnin perästä lakkasi, ja siellä täällä sinitaivaskin pilven lomassa pilkisti, muuttui mieli hilpeäksi. Ei kohissut enää tuulikaan kuusikossa, jo riksuitti sinirintasatakieli tuossa ihan lähellä, ja korppi raakuen läksi rannalle ruokailemaan.

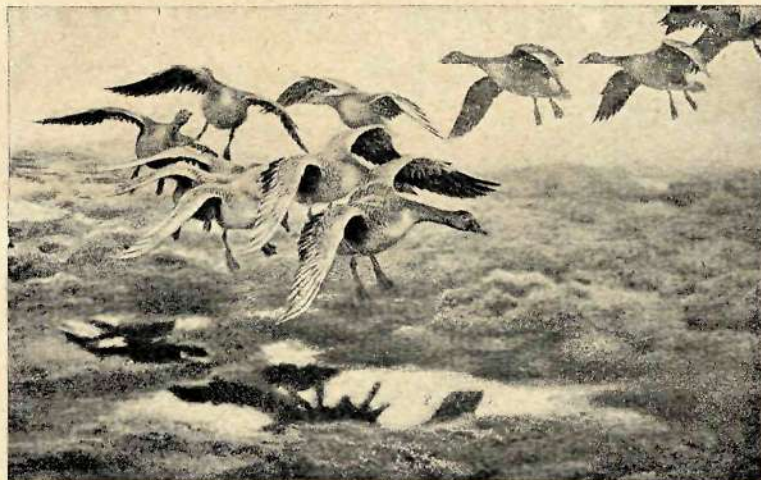
Aloimme koota tavaroitamme viedäksemme niitä takaisin veneeseen samalla noutaen sinne jääneitä ampumatarpeita, jotka olivat vankaan laatikkoon sullottuina. Mutta mikä ihme ja kumma olikaan sillä aikaa tapahtunut! Vene oli kuivalla maalla eikä merta näkynyt missään. Tasainen savikenttä pikkulammikoineen näkyi edessämme ja sen takana monen kilometrin päässä valkea, kimalteleva juova. Sinne siis oli meri vetäytynyt jättäen pohjansa paljaalle, eikä saarelta pääsyä veneellä voinut ajatella. Mutta sehän ei ollut tarkoituksemmekaan, olimmehan tulleet tänne luontoa tutkimaan, ja tutkimista täällä näytti olevan enemmän kuin olimme odottaneet.

Tietysti huomiomme heti kiintyi meren pohjaan, siinähan nyt saattoi kävellä, jos kohtakin savi juuttui jalkapohjiin. Meri oli sinne tänne jättänyt suuria leväjoukkoja. Nämä ovat isoja vesikasveja, jos kohta niin omittuisen värisiä ja muotoisia, että outo niitä ei kasveiksi tuntisi. Toiset niistä olivat melkein mustia tai ruskeita, toiset punaisia tai keltaisia. Litteitä, monihaaraisia nauhoja, joissa oli parittaisia ilmarakkoja, ja olivat ne lujasti kiinni

pohjakivissä. Suurimmissa oli parin kolmen metrin mittaisia lehdentapaisia levyjä, joita miehen ranteen paksuiset varret kiinnittivät johonkin alustaan. Kuten päällekkäin olevia limaisia vuotia sai niitä voimansa takaa kiskoa erilleen toisistaan nähdäksensä, mitä niiden alla mahdollisesti saattoi olla kätkeytyneinä. Ja nämä leväjoukot näyttäytyivät pian luonnontutkijain aarreatoiksi. Ei tarvinnut kovinkaan paljo penkoa, huomatakseen että meren eläimistö oli vetäytyneet levien alle piiloon odottaessaan merta, joka varmasti määrääjän kuluttua saapuisi ja tekisi sen eläjille vapaan liikkumisen mahdolliseksi. Monenlaisia ja monenvärisiä matoja kiemurteli niiden limaisilla pinoilla. Isoja taskurapuja pitkin, hoikkine säärinensä, sakset valmiina nipistämään, pakeni leväjoukkojen alle, ja moni kaunis kalakin räpytteli eviään tultuaan levien alta paljastetuksi. Olipa pohjemmalla moni suurempikin kala, leveä ja litteä sekä pohjan värinen, ja niiden ympärillä ja päällä ryömi rapuja kuin sumpussa.

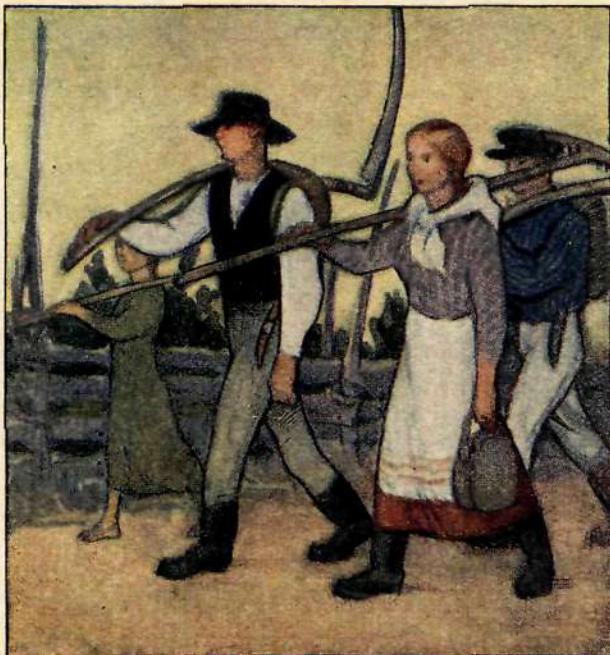
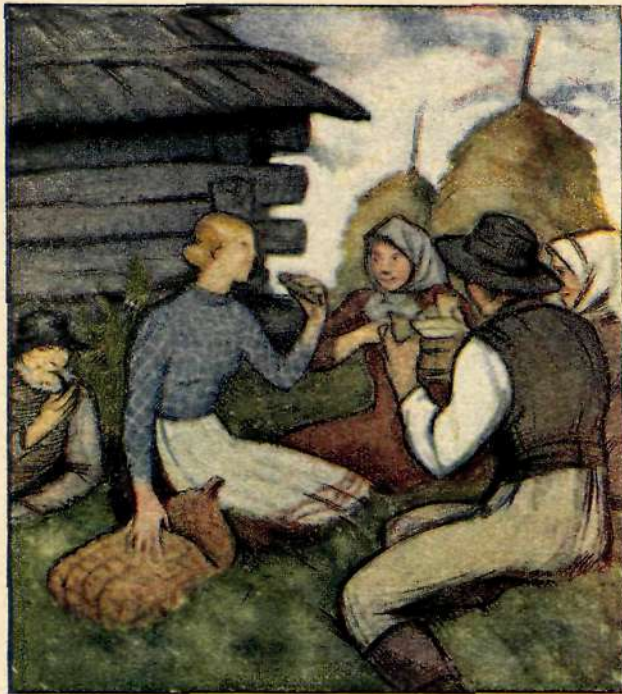
Vielä rikkaampi oli elämä pohjalätäköissä. Kun haavinsa niihin pisti ja sitten ilmoille kohotti, oli sen pohjalle jäänyt sakka eläviä täynnä. Suuria ja pieniä rapuja mitä kummallisimpia muotoja, pitkiä, kapeita ja sivuiltapäin litistyneitä kaloja, toisia leveitä ja laakeita, kaikki sikin sokin. Lisäksi kaiken kokoisia simpukoita ja kotiloita sekä kuorellisia että kuoretomia. Oli siinä tosiaankin vilinää ja elämää monellaista. Ei ole Suomen asujamilla monellaakaan aavistusta siitä elämän runsaudesta, minkä suolainen meri helmaansa kätkee. Mutta harva on myös tullut ajatelleeksi, että semmoinen meri on niin lähellä maamme rajoja.

Kuitenkin olimme nähneet vasta mitättömän vähän meren eläinmaailmasta, olihan meri meistä tuolla kaukana matkan päässä. Mitä kaikkia olikaan se tuova mukanaan, kunhan se jälleen rannoille saapuisi. Sitä odotellessa tutustuimme moneen lintulajiin, jotka jo tähän vuodenaikaan tekivät muuttoa pohjan pimeiltä perukoilta. Ha-

Hanhel laskeutuvat levolle.

(Jatketaan 2 lehden takana.)

Heinäniityllä.

Rastas laulaa aamuvirttä,
muurahainen vetää hirttä;
Luoja kirkkaan ilman soi,
tuuli tervehdyksen toi.
Kaikki kaunista on, oi!

Käki kukkuu, lehto raikuu,
puhe, nauru kaukaa kaikuu,
huudot huhuu: „Hoi, ho-hoi!“
Heinäväki haravoi —
kaikki kaunista on, oi!

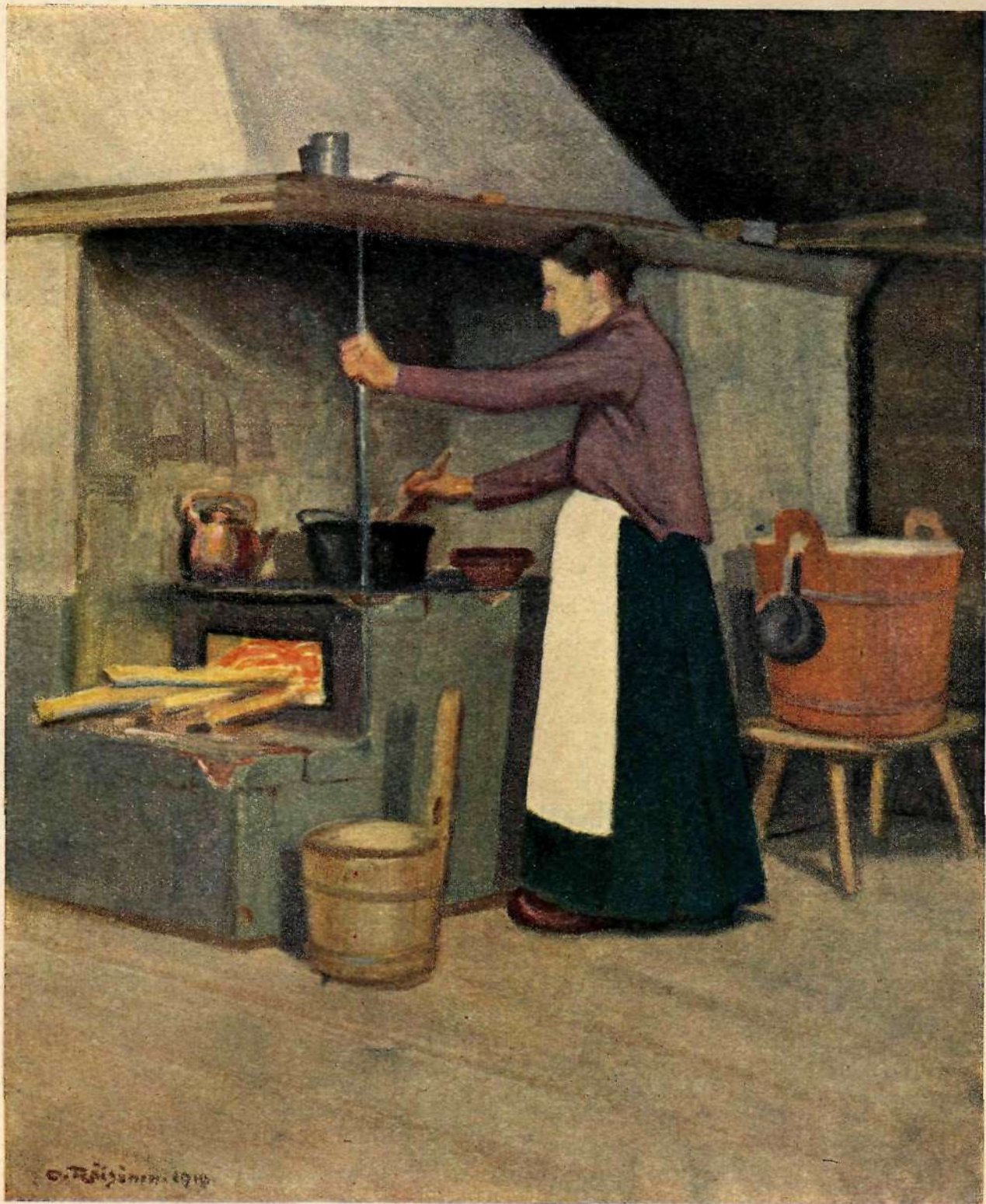
Työ se sujuu rivakasti,
kohta päästään päähän asti.
Kaukaa leivon laulu soi.
Heinäväki itakoi.
Kaikki kaunista on, oi!

Päivä paistaa, heinä häilyy,
kaunihina ilma säilyy.
Kaiku äänen tänne toi:
„Heinäväki, syömään, hoil!“
Kaikki kaunista on, oi!

Heinäväki nyt jo syöpi,
puhelee ja leikiks lyöpi;
kyll' on hyvää leipä, voi.
Päivä säteitensä loi —
kaikki kaunista on, oi!

Sitten työhön utterahan,
heinäkuormaa polkemahan.
Heinäväen huudot soi.
Ilta viimein levon toi.
Kaikki kaunista on, oi!

Irja Puhakka.

Isoäiti.

*„Haikki lapsi-kultani
ulkotöit’ on vääntämässä;
pataani ja tultani
heitä varten hoidan tässä.*

*Onnellista, kun näin saan
vielä olla hyödyks heille,
ruuan pystyn laittamaan
askareissa uupuneille“.*

Taskuravut pakoveden aikana kalain kimpussa.

het olivat kerääntyneet tavattoman isoiksi parviksi. Tuhansia lenteli ilmassa kovasti huutaen, tuhansia laskeusi leväkasveille herkuttelemaan, tuhannet pimittivät taivaanrannan kaukana meren ulapalla. Monet pienet, sirriäisiksi nimitetyt kahlajaajat, joiden pesäpaikat lienevät jossakin vielä tuntemattomissa Jäämeren saarissa, parveilivat pitkin rantoja hienosti viheltäen, tai kimmahti iso räikeänvärinen rantaharakka lentoon jonkun kiven takaa rajusti huutaen. Ylhäällä ilmassa kierteli iso merikotka. Sen juhlallista kaareilemista seurasimme pitkän aikaa, kunnes huomasimme jyrkällä kallionkielekkeellä vähän matkan päässä koko poikueen, 4 kappaletta.

Jopa alkoi veden reuna lähestyä, moni lätäkkö tuolla kaukana liittyi mereen. Levärovykkööt pääsivät jälleen kohoamaan ja eläimet niiden alta vapauteensa. Nyt ei ollut meri enää kuin parin kilometrin päässä. Siinä sen aalto vyöryi meitä kohden vielä kerran nostaen pohjasakan pinnalle sekä sekoittaen veden pahanpäiväisesti. Hetkinen vielä, ja veneen saatoimme jälleen työntää rannasta.

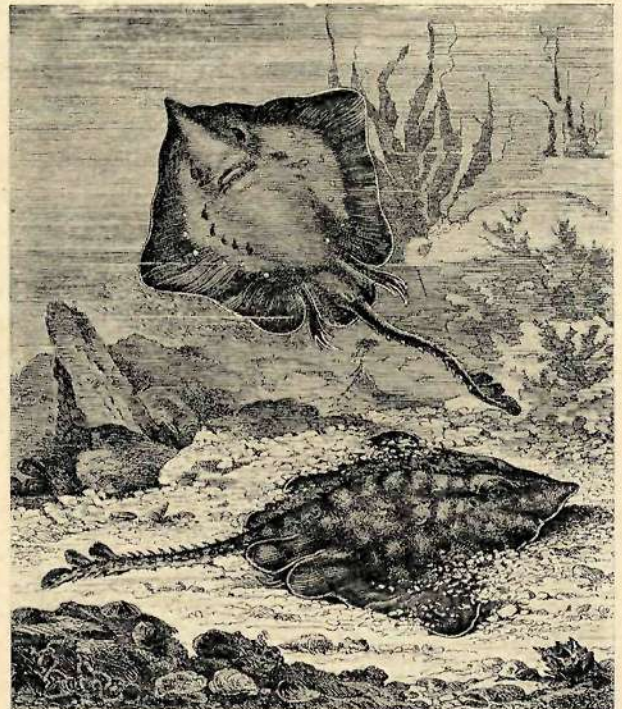
Ilma oli nyt muuttunut lämpimäksi, joku pilventönkä vielä metsän taakse ajautui, mutta meri oli kuin iso peili, vain valtava maininki loivine aaltoineen pärskyi kalliorantaa vastaan. Nyt olimme saaneet nähdä vuoksen ja luoteen eli pako- ja nousuveden vaikutukset loivalla meren rannalla. Tämä merkillinen veden liikunta, jonka kuu vetovoimallaan aiheuttaa, uudistuu säännöllisesti 2 kertaa vuorokaudessa, ja vaikka veden korkeus Vienan meressä vaihtelee ainoastaan kaksi metriä, saa se näin matalassa meressä ihmeitä aikaan.

Laskimme veneemme toiseen valkamaan kalloisemmalle rannalle, jossa vettä on syvemältä eikä tarvinnut pelätä aluksemme joutumista kuivalle maalle pakoveden aikana. Täällä se meri vasta aarteensa paljasti. Kirkkaassa vedessä näimme nyt levien kohoavan pystyasennossa jykevää metsää muistuttaen, ja kuten aarniometsän puissa monet, päällysvieraaksi nimitetyt kasvit ja melkein koko eläinmaailma ovat löytäneet erinomaisen työssijan, niin täälläkin veden alla elämä esiintyi hyvin kirjavana. Ruskeitten

jättiläislehvien päällä kasvoi toisia veripunaisia pikkupensaita, ja merivuokot levittivät polttavia lonkeroitiaan muistuttaen ihanimpia kukkia. Ja kuitenkin ne ovat eläimiä, jotka kavalasti saalista väijyvät. Mutta omituisimpia nähtävyyksiä olivat punaiset meritähdet, jotka peittivät sekä kivet että kivien lomat. Ne olivat parinkymmenen cm kokoisia, 5-haaraisia ja näennäisesti elottomia. Mutta sanomattoman kauniita ne olivat kirkkaan veden läpi katsottuina. Kunkin haaran alla olevassa pitkittäisessä uurteessa on meritähdellä neljässä rivissä hentoja imujalkoja, joita venyttämällä ne pääsevät eteenpäin hitaasti, mutta varmasti. Onpa niillä jonkinlaiset silmätkin kunkin haarakkeen päässä. Pohjassa

olevia simpukoita ne syövät siten, että peittävät uhrinsa pullistamalla mahalaukkunsa suustansa sen yli, joten tämä tukehtuu ja viimein ruuaksi liukenee. Joukossa oli vielä kummallisempia merisiilejä, jotka muistuttavat piikkistä palloa. Nekin liikkuvat imujalkojensa avulla, mutta ovat vielä hitaampia. Vahvoilla hampaillaan, joita on 5 kuten kaikkia muitakin ruumiin elimiä, ne rutistavat vahvakuorisia eläimiä murkinaksensa.

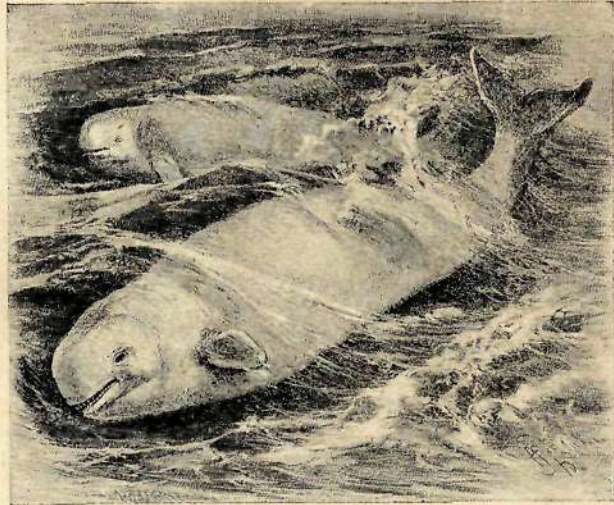
Loivalle rannalle oli meri tuonut outoja kaloja. Kun matalassa vedessä kahlasi, säikähti pohjassa makaava kampa, lähti aika kyytiä pakenemaan, isoja syrjäeviään aaltomaisesti liikutellen, ja pysähtyi muutaman metrin päähän. Siinäpä sitä ei vain olisi voinut nähdä, vaikka kuinkakin olisi näköänsä pinnistänyt. Kampelan toinen, pohjaanpäin kääntyvä kylki on maitovalkea, toinen ruskea, pohjamudan värinen. Kun

Rauskuja; ylempi allapäin nähtynä, alempi mudassa maaten.

siihen vielä laskeutuu pohjasta kohonnutta sakkaa, peittyä se aivan näkymättömiin. Toinen samallinen kala on haikalan sukuinen rausku, joka nelikulmaista laatua muistuttaen makasi pohjamudassa. Niiden mustia, laatikon tapaisia munankuoria oli tuuli ajanut rannalle.

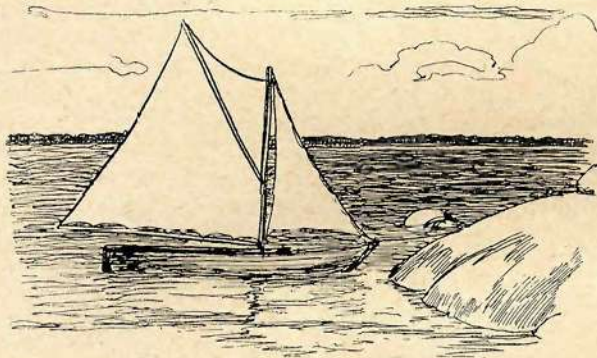
Jopas alkoi aurinko painua taivaanrannalle, joten ryhdyimme majan tekoon. Vene kaadettiin kumoon, sen toista laitaa kannatti pari salkoa, ja purje vedettiin peitteeksi, ei muuta mitään. Sen tehtyämme kapusimme vielä korkealle rantakalliolle ihailemaan suurenmoista luontoa. Meri tuossa lepäsi allamme kuin loppumaton peili, johon Solovetskin luostarin kultakupolit kuvastuivat. Mitä kaikkea kätkeneeikin se ihmisten silmiltä? Silloinpa kohosi vähän matkan päässä suunnattoman iso maitovalas, todellakin valkea kuin puhtain maito. Yhä ylemmäksi sen kupera selkä paljastui, valtavat rengasaallot levisivät siitä joka suunnalle, ja hetken päästä kuului kuin voimakasta niistämistä, jonka perästä jättiläinen taas painui syvyyteen. Näky oli kuitenkin niin valtava, että se kylläkin mieleen painui. Kun hanhet edelleenkin merellä pitivät aika melua, haahkat ja koskelot kulettelivat isoja poikueitaan aivan kallion juurella, kuovikin tutunomaisesti huuteli, kuten kesäisin nii-

Maitovalaita.

tyillämme, olenkin maininnut mielenkiintoisimmat nähtävyydet.

Veneen alla maatessamme kuulin vielä monen linnun ääntelevän, etäisen luostarilaivan sykähätelevän tai valaan voimakkaasti niistävän. Päivän näkemiset mielessä toverini jo nukahti, ja kohta vallitsi yksinkertaisessa majassa kuolon hiljaisuus.

ÄITI JA POIKA.

„Oi äiti, katso, lahdella
jo tuulen vire käy!“
„Se Kaijan suurta purjetta
ei heiluttavan näy.“

„Siis toive päästä merelle
taas tyhjiin raukeaa?“
„Ei huomenna se pettäne,
sa saatat odottaa.“

„Niin sanoit, äiti, eilenkin,
lie siihen muukin syy;
oi kerro mulle selvemmin,
miks' lähtö lykkäytyy? . . .

Et vastaa, äiti, aavalle
vain katsees tuijottaa,
kuin jotain siellä huomais se
kareja kummempaa . . .

Sä itket, äiti, aavistan
sun kyöneleites syyn:
sä muistat isän kuoleman
syysaallon syleilyyn.

Ja vaari-vanhan kohtalon
riehussa myrskysään —
palajamatta veikko on
myös ensi retkeltään . . .

Sä pelkää, että meri sais
myös minut saaliikseen;
et tahdo antaa ainuttais
sä vellottavaksi veen.

Oi, äiti, ollos huoleton,
sun luokses tänne jään,
siks kunnes haudan lepoon
sa painat harmaan pään“.

„On rakkauttas suurempi
sun uhris, ainoain,
siks tähden sinun onnesi
ma luovun onnestain.

Käy matka-arkku aitasta,
sen mielin hartahin
mä täytän; matkavalmisna
on uljas Kaijakin.

Lie tyyntä, myrskyn raivoa,
on luonas aatoksen'.
„Oi, Herra, suojaa ainutta“ —
niin eestäs, rukoilen“.

Painettu Helsingissä 1919
Raittiuskansan Kirjapainossa

JOULUPUKKI III

32 sivua, hinta 3 mk.